SON HABERLER

Siyasî İcmal

Son bir yarış!

Yılbaşı münasebetile neşrolunan Alman mesajlarının hepsi de harbi azami derecede şiddetlendirmekten bahsettiğine bakılırsa bu mesajlar Mister Ruzvelt'in son nutkuna verilen bir Alman cevabı telâkki edilebilir.

Amerikanın külli yardımı ancak bir kaç ay sonra kendini hissettiren bir genişlik alması beklendiğine göre Almanyanın son bir yarışa girişerek yardımın külli mahiyet almasından evvel İngiltereye «pes!» dedirtmek gayesini takib ettiği anlaşılıyor. Londrayı baştanbaşa yakmak için bu şehrin her tarafına yangın bombaları atılması, bu gayenin ameli bir ifadesinden başka birşey değildi.

Almanyanın bu hattı hareketi takib etmesinde ve yarışın bu istikameti tutmasına mukabil İngiltere de aynî yarışa başka bir istikametten iştirak etmekte ve Almanyanın her teşebbüsüne kırılmaz bir mukavemetle, ve her darbesini bir darbe ile karşılayarak yarışı kazanmağa çalışmaktadır.

İngiltere bu yarışı kazandığı takdirde, yaptığı muharebenin istikbalinden emin olarak harbe devam edecektir.

Fakat mukabil tarafın da bu yarışı kazanmaktan başka bir çaresi kalmadığı için ,onun da elinden gelen her şiddeti kullanarak, ve sivil halkını dahi azamî derecede tethiş ve hatta imha etmeğe bakarak hareket edeceği anlaşılıyor.

Yeni yıl münasebetile neşrolunan Alman mesajlarının ifade ettiği mana bu mahiyettedir.

Yarışı kim kazanacak?

Almanyanın böyle bir şiddet ve tethiş yarışına girmeğe lüzum hissetmesi, onun istikbalden korkmağa başladığının ilk mühim alâmetidir. Almanya, Amerika yardımının yetişmesinden korktuğu için şimdiki fırsattan istifade etmek ve bütün kuvvetile yüklenmek ihtiyacını hissetmektedir. Almanya, istikbalden korktuğu için telâş gösteriyor ve bu mevsim içinde harbi bitirmek emelile büyük fedakârlıkalrı göze almak kararını veriyor veya bu kararı vermek üzere bulunuyor.

Almanyada korku, telâş ve asabiyetin hüküm sürmekte olmasına mukabil, çok ağır darbelere maruz kalan İngiltere de emniyet, itimad ve mukavemet ruhu hüküm sürmekte ve bu ruh, düşmanın kısmî silâh faikiyetine rağmen muvaffak olmaktadır.

Hele İngiliz müdafaasının herhangi bir istilâ teşebbüsü karşısında yenilmesine imkân bulunmadığına artık muhakkak nazarile bakıldığı da bu mülâhazalara ilâve edilirse Alman teşebbüsünün bir netice vermiyeceğine hükmetmek lâzım gelir.

İngiltere 1940 senesinin bütün bombardımanlarına ve bu bombardımanların yaptığı bütün tahribata, metanetinden bir zerre kaybetmiyerek mukavemet ettiğine göre daha şiddetli akınlara da mukavemet edeceği hiç şüphe götürmez.

Amerika yardımının muhakkak yetişeceğine ve İngiliz silâhlarının bu sayede faikiyet de kazanacağına inanan bir İngiltere ise her ne pahasına olursa olsun mukavemet eder, hatta İngiltereninn simdikinden daha çok harab olmasını da göze alarak...

Almanların da bunu takdir ettikleri muhakkaktır. Fakat Alman rüesası için de bu son yarışa girmekten başka çare yoktur.

Mesele rüesa meselesi:

Çünkü bugünkü rüesa tuttukları yoldan geri dönemezler ve geri dönemiyecekleri için sonuna kadar harbetmek, hatta en ağır fedakârlıkları göze almak mecburiyetindedirler. Aksi takdirde bu rüesaya dayanan ve bütün kuvvetini onların şahsî nüfuzundan alan rejim yıkılmak tehlikesile karşılaşır.

İngilterede ise böyle bir korku yoktur. Çünkü harbi millet yapıyor ve harbin şiddetine halk dayanıyor. İngiliz milleti, hiçbir vakit bugünkü kadar birleşmemiş ve hiçbir hükûmete bugünkü hükûmet derecesinde salâhiyet vermemiştir.

Bu da İngiliz mukavemetini besleyen bir amil olduğu halde Alman tecavüzünü zâfa uğratan ve yeni Almanyayı vahim bir inhilâlle tehdid eden bir amildir.

Elhasıl İngilterenin birkaç ay içinde yıkılacağını sanarak Amerika yardımı yetişmeden harbi kazanmayı ummak, ve bunun için müthiş bir yarışa girmek, belki de bu harbin son perdesini hazırlayacak ve bu perde demokrasilerin karşı tarafta büyük bir inhidama şahid olmalarile bitecektir.

Ömer Rıza DOĞRUL

Cesur Yunan milletini teşci!

M. Eden dost memlekete hararetli bir tebrik ve temenni mesajı gönderdi

Londra 1 (a.a.) — Dün akşam İngiliz radyosunun rumca neşriyat yaptığı saatte Eden, Yunan milletine hitaben bir mesaj göndererek ezcümle şunları söylemiştir:

«Büyük Britanya Hariciye Nezareti mevkiine geçtiğim zaman, hayatlarımızdan daha kıymetli olan gayeleri müdafaa etmek için müttefik memleketlerimizin harbetmekte olduğunu görmek kadar beni hiç bir şey sevindirmemiştir. Dostlukta, mütekabil hürmette, azimde ve müşterek gayede iki milletin bu kadar birleşmiş olmasını tarih nadiren kaydetmiştir. Böyle bir ittihad büyük bir kuvvet teşkil eder. Parlak generalinizin kumandası altında yapılmış olan kahramanca taarruzun, maddiyet ve cebir kuvvetine karşı yapılan mücadelede kat'î bir dönüm noktası teşkil edeceğini ümid etmekteyim. Sene, iki memleket ordularının zaferler kazanmakta oldukları bir sırada nihayet buluyor. Gireceğimiz yeni sene zarfında bütün kalbimle cesur Yunan milletine gittikçe artan muvaffakiyetler temenni ederim.»

Pamuk kongresi

Bu gün Ankarada, Ziraat Vekilinin riyasetinde toplanıyor

Ankara 1 (Telefonla) — Pamuk kongresi yarın (bugün) saat 15 te Ziraat Vekilinin bir nutkile açılacaktır. Delegeler şehrimize geldiler. Yarın kongrede reis, reis vekilleri ve encümenler intihabatı yapılacak, ondan sonra encümenler kendilerine havale edilen meseleleri tetkike başlıyacaklardır.

İngiltereye hava akını durdu

Londra 1 (a.a.) — Eski seneyi yeni seneye bağlayan dün gece, İngiltere üzerine akın yapılmamıştır. Evvelki gece de akın yapılmamıştır. Görünüşe göre havaların fena gitmesi, Alman tayyarelerinin uçmasına mâni olmaktadır.

Çörçil'in sözleri

Londra 1 (a.a.) — Pazarı pazartesiye bağlayan gece zarfında şiddetli bir hücuma maruz kalan Cityyi ziyaretinde Çörçil, itfaiye efradından birine şunları söylemiştir:

«— Çocuklar sıkı dayanınız. Düşmanı tamamen mağlûb edeceğiz.»

Bir sığınaktan çıkan bir kadın Başvekile yaklaşarak harbin ne zaman biteceğini sormuştur. Çörçil bu suale şu cevabı vermiştir:

«— Harb düşmanı mağlûb ettiğimiz zaman bitecektir.»

Hindiçini çarpışmaları

Hanoi 1 (a.a.) «Havas» — 26, 27, 28 kânunuevvel tarihinde hudud muhafazasını temin eden Siam devriye kollarile Kamboçlular arasında yeni hudud hâdiseleri olmuştur. Bu hâdiseler son haftalar içinde cereyan eden hâdiselerden daha ehemmiyetsizdir.

26 kânunuevvelde bir Siam keşif müfrezesi Poipetinin şimalinde bir motosiklet koluna hücum etmiştir. Siamlılar mukabeleye meydanında ikisi subay olmak üzere 15 ölü ve yaralı bırakarak tardedilmiştir. Fransızlardan yalnız bir hafif yaralı vardır.

27 kânunuevvelde bir Siam kıt'ası Poipetini 150 kilometre şimali şarkisinde Kamboçlılara hücum etmiştir. Kamboçlular zayiat vermeden çekilmişlerdir.

27 - 28 kânunuevvel gecesi Siam tayyareleri Mekongun Fransızlara aid sahili üzerinde birkaç defa uçarak propaganda beyannameleri atmışlardır.

İspanyada gürültülü nümayişler memnu!

Madrid 1 (a.a.) «Stefani» — Hükûmet tarafından neşredilen bir emirname ile sene sonu münasebetile gürültülü nümayişlerde bulunmak menedilmiştir.

İspanyada amyant madeni bulundu

Madrid 1 (a.a.) «Stefani» — Almaden'e iki kilometrelik mesafede bir maden amelesi bir amyant madeni keşfetmiştir. İki metre derinlikte bulunan maden şakuli damar halindedir. Madenin sathı cem'an 180,000 metre murabbaı genişliğinde bir sahayı kaplamaktadır.

Yugoslavyada erzak kıtlığı

Mühim gıda maddelerine vesika usulü konuluyor

Belgrad 1 (a.a.) — Bu sene mahsulünün altı milyon kental açığı vardır. Fazla miktarda ihracat ve bazı maddeler üzerinde ihtikâr yapılması memleketin dahili sükûnunu ihlâl edebilecek bir vaziyet doğurmuştur. Bazı muzır unsurlar bu vaziyeti istismar ederek bütün Yugoslavyada nümayişler tertib etmişlerdir. Hükûmet gasb ve ihtikâra karşı şiddetli tedbirler almaya karar vermiştir.

İhtikâr yapan fırıncıların tevkifi bu tedbirin başında gelmektedir. Diğer taraftan bazı gıda maddeleri hakkında vesika usulü tatbik edilecektir. Ekmek vesikalarının 15 kânunusaniden itibaren mer'iyete gireceği ve adam başına günde 500 gram ekmek verileceği ve vesika usulünün yakında şekere, tuza ve yağa da teşmil edileceği söylenmektedir. Bazı mıntakalarda petrol satışı esasen vesikaya tâbi bulunmaktadır.

1941 yılına İngiltere muazzam tedarikle giriyor

Yaz mevsiminde, Alman hava kudretini yıkmağa yetişecek derecede tayyare bulundurulacak

Londra 1 (a.a.) — İngiltere, yeni seneye kara, deniz ve hava kuvvetlerinden emin olarak giriyor.

Resmî Londra mahfillerinde İngiliz donanmasının Akdenize tamamile hâkim olduğu ve denizaltı tehdidine karşı esaslı bir mücadeleye giriştiği tebarüz ettirilmektedir. Bu sene her ihtimale karşı koyacak yeni bir ordu teçhiz edilmiştir. Tayyare kuvvetlerinin Almanyaya askerî bakımdan verdikleri zarar, Alman tayyarelerinin İngiltereye verdikleri zarardan fazladır. Sene içinde avcı filoları 3090 ve kara müdafaa bataryaları 444 düşman tayyaresi tahrib etmişlerdir. İtalyan filosunun büyük bir kısmı faaliyette bulunamıyacak bir hale getirilmiştir.

Akdeniz filosu kumandanı Amiral Sir Andrew Cunningham'ın şiddetli taarruzu, harbin neticesi üzerinde derhal tesirini göstermiştir. Akdeniz haricinde donanma denizaltı tehdidi ve korsan gemilerile mücadele etmiş ve mutad deniz yollarını muhafaza altına almıştır.

İngilterenin 1941 senesinde, hava kuvvetlerinin başlayacağı bir taarruz neticesinde harbi kazanması bizi hayrete düşürmiyecektir. Hali hazırda İngilterenin harb tayyareleri imalâtı Amerikan imalâtile mukayese edildiği takdirde bile çok büyüktür.»

«Gelecek yaz İngilterenin ihtiyatta binlerce sınıf askerî tayyaresi bulunacaktır. Bunların arasında en yeni modelde birkaç bin Amerikan tayyaresi bulunacaktır. İngiliz hava kuvvetleri o zaman İngiltere semasında henüz bulunabilecek Alman tayyarelerini temizlemeğe kâfi gelecek miktarda tayyareye malik bulunacaktır.

Bu teknik mecmua uçan kaleler vasıtasile hususî ehemmiyeti haiz neticeler elde edileceğini tahmin etmektedir. Jiroskopik nişangâhlarla mücehhez bulunacak olan bu tip dev tayyareler Alman sanayiine taarruz edeceklerdir. Bu taarruzlar takriben 12.000 metre yükseklikten yapılacaktır. Bu irtifada Alman tayyare defi toplarının menzili haricine çıkmış olacaklardır. Bu dev bombardıman tayyareleri tahrib vazifelerini bitirib dönerken bu yüksekliğe çıkabileceklerdir.

Neticede Alman ve İtalyan endüstrileri gece ve gündüz tahrib edici akınlara maruz kalacaklardır.

Hind milletleri İngiltereye ve müttefiklerine müzahir

Calcutta 1 (a.a.) — Hind milli liberal federasyonu, bir beyanname neşrederek, totaliter devletlerin taarruzuna uğrayanların zaferinden emin olduğunu bildirmiş ve Büyük Britanya ile müttefiklerinin göstermekte oldukları gayretlere karşı hayranlığını ifade etmiştir.

Federasyon, Hind milletine hitab ederek, mücadelenin devamı için bütün yardımlarda bulunmasını taleb etmiştir.

TETKİKLER VE TAHLİLLER

Şarkıların ifadesi

Şarkı sözle haykırışın bir sentezi, beşerî ifade ile hayatî ifadenin bir terkibi olmak iktıza eder

Yazan: M. Şekip Tunç

Gök gürler, ateş harlar, kamçı şaklar dediğimiz zaman burada maddî şeylerin tezahürlerinden birine işaret ediyor, bunların bir ifadesini söylemek isteyoruz. Çokluk içinde bir birlik olan dünyada her şey diğer şeylerden bir tesir alır ve bunlara tesirde bulunur. Aynı zamanda bütün bu tesir ve teessürlerin birer tezahürü, birer ifadesi vardır. Bunlara umumiyetle «ifade» deriz. Yaprakların hışırdaması, dalların sallanması birer ifade olduğu gibi aslanın kükremesi, köpeğin havlaması, kuşun ötmesi de birer ifadeden başka birşey değildirler. O halde bütün varlıkların aldıkları tesirlere karşı kendilerine mahsus birer ifadeleri olduğu aşikârdır. Bunların hepsini ifade tabiri altında toplamak gösterdikleri hususiyetlerin de aynî mahiyette olduklarını ifade etmez. Maddî bütün şeylerin ifade tezahürleri de tamamile maddidir. O halde ayrı bir grup teşkil ederler. Bizi burada alâkalandıran ifade, bu ifadeler değil, hayatî ve beşerî olan ifadelerdir.

Hayatî ifadeler, bütün canlı varlıkların kendi hayatî muhitlerinden aldıkları tesire karşı gösterdikleri davranış mukabeleleri, yaptıkları mimik tezahürler ve çıkardıkları seslerle sayhalardan ibarettir. Her hayvan, kendini alâkalandıran hayatî sahasından aldığı en ufak tesirlere karşı fevkalâde hassastır, bunları derhal duyar ve bir ifade tezahürile birlikte mukabelesini derhal yapar. Hayvanların konuşup anlaşmaları da kendi âlemlerinde gösterdikleri bu tezahürlerden ibarettir. Bunlardan hiç birisi kendi hayatî âlemlerini aşamamış oldukları için ifadeleri mahdud ve basit duyguların tercümanıdır, bir iz'an, bir anlayış ve kavrayışın tespit edilmiş ve aynî zamanda bütün dünyayı dünya halinde kucaklamış ve aşmış bir dilin ifadeleri olmaktan çok uzaktırlar.

Yalnız hayvanların ifadeleri hayatın kendisini söylemeleri itibarile çok canlıdır ve âdeten hayattır. Yangında uluyan köpek, zelzelede titriyen at, eşine şaklayan bülbül hayatın kendisini söyler, onun duyuşlarını doğrudan doğruya hayatî uzviyetinde ve hayatî uzviyetile ifade eder. Çünkü bu ifadeler, menşeleri olan kayanktan henüz kopmuş, ayrılmış, uzaklaşmış değildirler. Hayata pek yakından ve sıkı sıkıya bağlı oldukları için artıkları insanlarda bile, dilin günden güne ilerlemesine ve bunları tehcir etmesine rağmen, hâlâ devam etmektedir. Bu itibarla hayvanların tek ifadeli olmalarına mukabil insanlar çift ifadelidirler. Sırf insana mahsus olan ve söz dediğimiz ifadenin yanında hayatın köklerinden gelen bir haykırış ifadesi vardır. Söz, hayattan uzaklaşmış, eşyaya dalmış, eşyayı kavramış ve nihayet eşya ile dolmuş olduğu için hayat plânından çıkarak dünya ve eşya plânına geçmiştir. Biz onunla hayatı değil, eşyayı söyler, dünyayı taşır, kâinatı ve hatta maverayı konuşuruz. O halde ki o, artık ne senin, ne de benim olmaktan çıkmış, dünyayı ve maverayı konuşturan ve kaybettiği hayatî duygulara karşılık mevcudatı kavrayıp herkese götüren hafif ve lâtif bir alet olmuştur. Onunla haykırmak, ürperip titriyebilmek için ona mutlaka başka bir şekil ve başka bir ses vermek lâzımdır. Çünkü söz, normal halinde sakin, afakî ve umumidir. Daha çok içtimaî ve mantıkî münasebetlerin bir ifadesi olduğu için soğukkanlı ve bitaraftır.

Halbuki maddenin istilâsile itilmiş ve ezilmiş olmakla beraber yaşamak ıstırarında bulunan bir canımız, ve onun boşalmak istiyen haykırma ihtiyacları vardır. Onu da söyletmek için haykırmak, isteriz. Fakat söze o kadar alışmış, onunla o kadar dolmuşuzdur ki artık onsuz haykırama - yız; muhakkak sözlü bir haykırış olan şarkıyı yaratmak lâzım gelmiştir. Bu itibarla şarkı sözle haykırışın bir «sentez» i, beşerî ifade ile hayatî ifadenin bir terkibi olmak iktıza eder.

Filhakika şarkının bütün hususiyeti insanlığımızla hayvanlığımızı terkib etmesinde toplandığı içindir ki çok popüler bir şöhret almış, hemen herkes tarafından sevilmiş ve söylenmek istenmiştir.

Şarkıyı bu mahiyette anladıktan sonra onun ruhuna ve oluşunun bütün safhalarına nüfuz etmek, çıkış ve inişlerini anlamak kolaylaşmıştır zannediyorum. Dikkat edilirse görülür ki şarkıya ihtiyac en ziyade ferdî ve içtimaî hayatın sıkıldığı, coştuğu, ezildiği zamanlarda tezahür ediyor.

Şarkının mistik ve dinî devirlerden ziyade insanların hayat ve tabiate döndükleri devirlerde coştuğu, sokaklara ve kırlara döküldüğü görülür. Nitekim bizde de ancak Tanzimattan sonradır ki saklandığı kuytu köşelerden kahve, kazino ve meyhane gibi maşerî yerlerde görünmek, kırlara ve açık havaya çıkmak cesaretini göstermiş, ve aynî zamanda halk türküleri yanında şehirlilerin de şarkıcıları ve bunların bestekârları yetişerek bütün tabakaları sarmıştır.

Eğer bu tahliller doğru ise şarkıların hangi sırra dayanarak yazılıp bestelendiğini ve muvaffak olmuş şarkıların neden muvaffak olduklarını anlamak da kolaylaşır.

Nitekim halk şarkılarına dikkat edilirse bunların en dokunaklı olanları ve en çok sevilenleri bir hayat ezginliği veya coşkunluğunun muvaffak olmuş haykırışları olduğu görülür.

M. Şekib TUNC

RUZVELT'LE İTALYA KRALI ARASINDA

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

merikanın İngiltere lehine bir diplomatik taarruza geçeceğini tahmînlemektedir. Muharrir, taarruzun alâmetlerini, Ruzvelt'in Mareşal Peten'e hitaben yazdığı ve Amiral Leaby'nin götürdüğü mektubda, büyük elçi Phillip'in Romaya avdetinde büyük elçi Weddel'in Madride İspanyanın harb harici kalması şartile İspanyaya gıda maddeleri gönderilmesi için yapmakta olduğu müzakerelerde görmektedir.

Bayan Cormik bu diplomatik hareketleri Çörçil'in İtalyaya hitaben söylediği nutukla alâkadar bulmakta ve yazısına şöyle devam eylemektedir:

«Bizim harbe iştirakimiz şimdiye kadar mühimmat imaline münhasır kalmıştır. Amerikan harb makinasının tam randımanla verime başlayabilmesi için kıymetli zamanlar geçecektir. Fğer diplomatik hareketler Alman kudretini önlemeğe muvaffak olursa, Fransa dirilitilebilirse, İspanyanın koridor vazifesini görerek Cebelüttariğa bir hücuma alet olmasına mâni olunabilirse ve nihayet İtalyanın mücadeleyi terki temin edilecek olursa, bütün bunlar vâsi mikyasta mühimmat imaline tekabül etmiş olur. İngilterenin Fransa üzerinde nüfuzu kalmamıştır. Fakat Birleşik Amerikanın müdahalesi, Almanlara yeni imtiyazlar verilmemesi hususunda Vichy hükûmetini çok takviye etmiş olabilir. Fransa Almanyanın esareti altında bulunan devletlerin en mühimmidir. Harbi kazanmağa yani Avrupayı Hitler sisteminden kurtarmağa hâdim olacak en büyük kuvvet, işgal altında bulunan memleketlere göstereceğimiz sempatidir. İngiltere istilâ edilmemek şartile gelecek haftalar zarfında İtalyadaki vaziyetin inkişafı harbin neticesi üzerinde Fransada, İspanyada ve Balkanlarda vuku bulabilecek hâdiselerin hepsinde daha fazla müessir olacaktır.»

İkinci Umumî harb

[Başmakaleden devam]

maksadları ne olursa olsun, mesele bir taraftan Rusya ve Fransa, diğer taraftan Almanya ve Avusturya arasındaki çarpışmalara münhasır kaldıkça İngilterenin telâş göstermesine ve acele etmesine mahal yoktu.

Fakat Almanlar Belçika bitaraflığını çiğniyerek Flandr ve Manş sahillerine teveccüh edince İngiltereye göre de mesele müstaceliyet kazanmış oldu. O harbde Türkiye Çarlık Rusyasının ihtiraslarına mihrak teşkil eden memleketlerden biri olmak hasebile merkezî devletlerle ittifak etmek ıstırarında kaldı, ve harbin sebebi olan Sırbistanın bittabi itilâf devletleri safında olmasına mukabil Bulgaristan da bizim manzumeye alınmıştı.

Böylelikle o harbde Türkiye ile Bulgaristanın iltihak ettiği merkezî Avrupa blokuna karşı başlarında Rusyanın, Fransanın, İngilterenin, Japonyanın bulunduğu ve bir yıllık bir fasıladan sonra İtalyanın da karıştığı hemen hemen bütün dünya memleketleri mücadele etti ve nihayet şimali Amerikanın da bu kütleye katılmasile harb merkezî devletler grupu aleyhine neticelenmiş oldu.

Geçen harbin bu umumiliğine nispetle ve Versay sulhunun bütün mubalâğa ve hatalarına rağmen vaziyeti eski harbler silsilesinde normal saymak mümkündür. Neticede milliyet Prensiplerine mümkün olduğu kadar riayet edilmiş ve bundan sonra millî hürriyet ve istiklâllere riayet olunmasını temin için bir de Milletler Cemiyeti kurulmuştu.

Bu defaki harbde ise bütün dünyanın birkaç büyük devlet arasında taksim edilmesi hedefine gidilmek istenildiği mücadelenin on altı aylık devamı esnasında safha safha meydana çıkmış ve artık hiç tereddüde mahal bırakmıyan bir sarahatle anlaşılmış bulunuyor. Geçen harbde Almanyanın riyaset ettiği devletler böyle bir gaye takibini hatta tasavvur dahi etmemişlerdi. Bugünkü totaliter blok açıktan açığa bu maksada yürüyor.

İşte aradaki büyük fark budur, ve buna göre yeni harb geçenkine nispetle elbette daha umumî bir harbdir. Hatta denilebilir ki asıl Umumî Harb budur. ötekinin sadece adı Umumî Harbdir.

Amerika bu harbe iştirak edecek mi etmiyecek mi suali bazılarımızın nazarında hâlâ bir mesele gibi evirilip çevriliyor. Biz ise hangi milletin mantıkî ve hakikî olarak kendisini bu harb haricinde sayabileceğini bir türlü anlıyamıyoruz: Bugün bütün kalblerile, yarın icab ederse bütün kalıblarile.

Totaliter cephe karşısında bugün İngiltere tekbaşına harbediyor gibi görünüyorsa da müdafaa ettiği koz bakımından bütün insanlık İngiltere ile beraberdir: Bugün belki daha ziyade manen, yarın ise hiç şüphe yok gittikçe şuurlaşan bir zaruretin sevk ve tahriki altında umumen ve maddeten. Bizce kürei arzın bir karış toprağı yoktur ki bu harbe karşı alâkasız sayılabilsin. Şimdiki halde mahdud sahalarda cereyan ediyor görünen bu harb, işte hakikatte bu kadar umumî bir harbdir.

YUNUS NADİ

Kısa Haberler

★ Londra 1 (a.a.) — Bildirildiğine göre, Fransız kameronunun Avrupalı ve yerli halkı Spitfire tipinde avcı tayyareleri satın almak üzere 5000 İngiliz lirası teberru etmişlerdir. Bu tayyareler Fransız Cameronunun müdafaasında kullanılacaktır.

★ Budapeşte 1 (a.a.) — D. N. B. Dahiliye Nezareti, memleketin menfaatlerini tehdid eden mahiyette yazılar neşrettiği için Oklu haçların organı olan Magyarsag gazetesini on beş gün müddetle kapatmıştır.

★ Vaşington 1 (a.a.) — Adliye Nezaretinden bildirildiğine göre, tanınmış Alman tayyare fabrikatörünün oğlu Claudius Dornier'nin Birleşik Amerikada ikametini temdid talebini reddetmiştir. Claudius Dornier temmuz 1939 tarihindenberi Birleşik Amerikada bulunmaktadır.

İtalya - Bulgaristan ticarî anlaşması

Roma 1 (a.a.) «Stefani» — Âyandan Giannini ile Bulgar murahhas heyeti reisi orta elçi Nikola Petzef, Bulgaristanla İtalya arasında ticarî mübadelelerin ve tediyatın tanzimine dair bir anlaşma imzalamışlardır.

Hadiseler Arasında FELEK

Biraz hamca idi!..

Salıyı çarşambaya bağlayan gece 1941 yılını karşıladık. Buna tes'id ettik diyoruz. Doğrusu biraz peşin ve cömerdce bir nezaket. Biz bu tarzda tes'idleri, karşılayışları 1939, 1940 gibi geçmiş senelere de yaptıydık. Onlar bu nezakete müstahak olduklarını ispat edebildiler mi?

Garib kimesneleriz efendim! Yerine göre lüzumsuz bir nezaket gösterir, yerine göre de -yersiz- bir dürüştlük ibraz ederiz. Meselâ bazılarımızın dinî bayramları saymamaları gibi.

Yeni yıllara yaptığımız bu hüsnü kabulleri de yirmi, yirmi beş emsalile anladık ki; çabadan yapıyoruz. Bence yılları mekteb talebesi gibi devre sonunda aldığı notlara göre takdir etmek gerektir.

Ben «adamdan kaçar» değilim. Fakat kalabalık yerlerde insanın hakiki [illegible] terini zavahire feda ederek dolaşmasına tahammül edemediğim için, bir maskeli balo haline gelen bu kalabalıklardan kaçıyorum. Ama ayda yılda bir kere de cemaâte uyup bu kalabalığa karışıyorum. Bu söze karşı:

— Ukalâlık ediyorsun! Diyenleriniz olabilir ve belki de haklıdır. Ukalâlık denilen şeyin fena olduğu bilinse yapılmaz. Onun için «eğer yapıyorsam- ukalâlığımı, toyluğuma bağışlayın. Fakat inkâr edemezsiniz ki; bu gibi kalabalıklarda, balolarda, müsamerelerde hatta konferans gibi ilmî toplantılarda çoğumuzun dudaklarında takılı bir tebessüm vardır ki bayramlarda sürülen koku gibi vücudümüzle hiç bir alâkası yoktur. Lâkin neyleyelim ki; nasıl hepimiz oralara giderken bir fırak, bir smokin giymeye kendimizi mecbur tutuyorsak dudaklarımıza da bir tebessüm giydirmeyi ayni mecburiyetin icablarından sayıyoruz. Ve nasıl lodos havada benim lüstrin iskarpinler ayaklarımı sıkıyorsa bu tebessümler de yüreğimi sıkıyor. Zorla değil ya!

— Ağlayacak değiliz a!

O da doğru.

Fransız Cumhurreislerinden müteveffa M. Doumergue tebessümile maruftu. Daima dalgın ve mütebessim olan merhum bir gün bir cenaze merasiminde iken o kadar güleryüzlü imiş ki, saray teşrifatçılarından biri kulağına:

— Ekselâns! Cenaze merasimindeyiz! diye hatırlatmış.

Gerçi biz cenaze merasiminde değiliz, hatta pek hayırlı çıkmamış olan 1940 senesinin gömülmesinden dolayı memnunuz da. Lâkin bu o demek değildir ki, bir kısmımızın ağzı kulaklarına ve bir kısmımızın da kulakları ağzına varsın!

Uzattım galiba.

1941 yılını Taksim kazinosunda karşıladık.

Yeni yılların garib bir itiyadı var. Başka yolcular gibi garlara veya rıhtımlara gelmiyor da büyük lokanta, kazino ve barlara iniyor! Bu yılların birer sefih olmalarından değil, insanların neşeli, şen, şatır ve sıhhatli görmek istemelerinden olsa gerek!

Biz, bir tavuk alırken, nasıl semizini seçiyorsak on iki ay hava ve hevesine hizmet edeceğimiz yıl cenabları da kurbanlarını böyle seçmek istiyor.

Evet! Yeni seneyi karşıladık. Ne oldu? Bana sorarsanız Acem şairinin:

«Nişestend'ü güftend'ü berhâstend»

Yani «Oturdular, görüştüler; kalktılar» dediği gibi biz de oturduk, tepindik ve para verip çıktık. Bunun adına her sene eğlence denir ve herkesten evvel gazetelerimiz:

«Bu sene yılbaşı neşeli geçti. İstanbul halkı her tarafta eğlendi» diye yazarlar.

Biz de, siz de, onlar da okuyup:

— Demek eğlenmişiz, demek eğlenmişsiniz, demek eğlenmişler! diye kendimizi inandırırız. Bu gibi mecmalarda eğlenenler yok değil. Başta mızıkacı, artist gibi eğlence ile mesleğini mezcetmiş olanlar, ondan sonra da hayatı hafif alanlar ve nihayet tasasızlar ve âvareler.

Üst tarafımız bayram namazı gibi birbirimize bakarak eğlenme taklidi yapıyoruz. Allah kabul etsin!

O gece bir dostum bana dedi ki:

— Bizim halk, eğlenceyi, eyyamı mübarekeye mahsus rozet gibi senede bir kaç defa takmıyor.

Ne güzel söz!

Eğlence, neşe, şetaret bizim için bir teşrifat oldu. Neden böyle oldu? Orası derin bir psikolojik etüd mevzuu olabilir. Fakat bu, böyle oldu.

İşte ben de yılbaşında yeni seneyi bu çeşnide bir neşe ile karşıladım.

Bir mülâhaza:

1941 senesini bize biraz ham olarak verdiler. Yılbaşındaki portakal, mandalina ve muzlarımız gibi. Çünkü yaz sanatile gece 12 de 1941 i kucakladığımız zaman hakiki yeni seneye daha bir saat vakit vardı.

B. FELEK

«CUMHURİYET» İN EDEBÎ ROMANI: 19

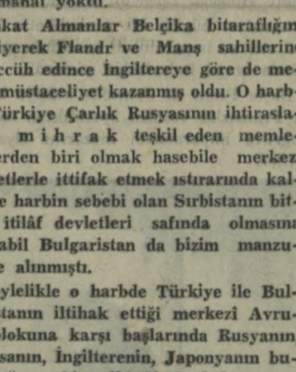

Kızıl Vazo

Yazan: Peride Celâl

Yolda yabancı adamla Yaşar kazayı konuşmaya başladılar. Adam anlatıyordu: Dönemeci dönerken birdenbire iki otomobil karşılaşmış, anide çarpışma vukua gelmişti.

Mimar Rıza, yüzü hâlâ öyle balmumiştı. Ya göremediğimiz bir yerinde mi gibi sarı, dişleri sıkışmış, gözleri kapalı, hareketsizdi. Kendine gelemeyarası varsa diye düşünüyordum. Fakat hiç bir tarafında kan yoktu. Yalnız bir eli sıyrılmış ve morarmıştı. Çenesine doğru da bir sıyrık vardı. Telâşla elimi yüzlerinde gezdirdim. Saçları, nemli ve soğuk, avcuma dolunca bir ölü başına dokunmuş gibi haşyet duydum. Alnını yokladım.

Sonra ellerim omuzlarına doğru indi. Sağ kolunu tuttuğum zaman birdenbire hafif, kısık bir sesle inledi ve gözkapakları titredi.

O esnada otomobil durdu. Yaşar «geldik» diye arkaya döndü. Tek katlı bir binanın önünde durmuştuk. Kapıda duran bir polis yaklaştı, Yaşar ona geniş kol işaretlerile kazayı anlatmağa başladı. Kazaya sebeb olan otomobildeki adam da inmiş, onlara iltihak etmişti. Tekrar Rızanın üzerine iğildim. Dizlerimde duran başı kımıldıyordu. Nihayet gözlerini açtı, Bakışı bulutlu idi. Hatta gözbebekleri bana biraz ufalmış gibi geldi. Yüzüme baktı, çenesi oynadı, dişleri sıkıldı ve yüzünden ıstırab çektiğini anlatan bir gölge geçti. Tekrar gözlerini örtecek ve inleyecek zannettim. Halbuki şayanı hayret bir şey oldu. Birdenbire onun müthiş bir gayretle yüzü acıdan takallüs etmiş bir halde doğrulduğunu gördüm. Evet doğruldu ve arkasına yaslandı. Derin derin inledi ve sesini güçlükle duydum. «Fehmi nerede?» diyordu.' Sonra başını ağır ağır bana çevirdi, gözlerindeki bulanıklık kalmamıştı. Gözkapaklarını yarım örterek yüzüme baktı. Beni tanımaya çalıştığını anladım.

O esnada otomobilin kapısı açıldı. Yaşarın başı içeri uzandı.

— Küçük hanım yaralıyı karakola bırakıyoruz, dedi. Vak'a mahalline de polisler gitti. Telefon ettiler, bir çaresine bakarlar.. Yalnız bizim adresimizi istiyorlar. Sırası gelince şahidliğe çağıracaklarmış, vereyim mi?»

Rıza bunları duymamış gibiydi. Tekrar gözleri örtülmüştü. Yüzü bembeyaz ve gergindi.

Yaşara:

— Adresimizi ver, dedim, Yaralıyı da buraya bırakamıyacağımızı karakola söyle. Ben kendisini tanıyorum. Teyzeme, yalıya götüreceğim. İstedikleri zaman oraya telefon etsinler. Telefon numarasını da bırakalım.

Karakoldan itiraz eden olmadı. Telefon numarasını ve adresi bıraktık. Derhal hareket ettik.

Teyzem beni yabancı ve yaralı bir adamla görünce evvelâ şaşırdı. Ona vaziyeti izah ettim. Cemal de tesadüfen evde imiş. Rızayı onun odasına çıkardık. Gene yarı baygın bir halde idi. Kendine hâkim olmak, toplanmak istiyor, fakat yüzü gerilerek kısık inliltilerle yardımımıza kendini bırakmaya mecbur oluyordu.

Biz, onu soyup yatağa yerleştirinceye kadar Yaşarın civarda aramaya koştuğu doktor da yetişti.

Hasta, doktor gelmeden yarım saat evvel kendine gelmiş, gözlerini açmıştı. Ben, Cemal ve teyzem odadaydık. Karyolanın başucunda duruyorduk. Hepimize ayrı ayrı baktı. Nihayet gözleri benim üzerimde durdu. Acaba tanıyacak mı diye heyecanlandım.

Derinden gelen yorgun bir sesle mırıldandı:

— Siz, öyle mi!.

Tanımıştı. Neden bilmiyorum, âdeta sevindim. Beni bir kere doktor Rüştüye gittiğim gün hem de yarı karanlıkta görmüştü. Demek unutmamıştı. Bu hoşuma gitti, ve hangi kadının hoşuna gitmez ki...

İlerledim, gülümsemiye çalışarak:

— Demek tanıdınız, dedim, bu iyice kendinize geldiğinize delâlet eder. Büyük geçmiş olsun...

Yüzünü buruşturdu, yutkundu, kımıldadı ve birdenbire inleyerek hareketsiz kaldı. Boğuk bir sesle:

— Arkama bir şey olmuş, dedi, kımıldayamıyorum. Fakat neredeyim?

Bizim cevab vermemize vakit bırakmadan ilâve etti:

— Fehmi nerede, çocuğa bir şey mi oldu? Rica ederim benden saklamayınız...

Bu adamı bir kere daha sormuştu. Otomobildeki arkadaşı olacaktı. Ne cevab vereceğimizi şaşırdık.

Tekrar gözlerini benim yüzüme dikmişti. Dudakları titreyerek:

— Öldü öyle mi? dedi.

Karyolasının yanına bir iskemle çekip oturdum. Kısaca kendisini kaza mahallinden alıp nasıl teyzemin evine getirdiğimizi anlattım. Arkadaşının ölümünü de saklamadım.

Bu ölümü onun gibi bir adamdan saklamak bana manasız göründü. Nasıl olsa yalanımı derhal gözlerimden anlayacaktı. Öyle keskin bakışları vardı ki...

Sesini çıkarmadan beni dinledi. Yalnız bir iki kere çene kemikleri oynadı. Boğazına bir şey tıkanmış gibi yutkundu ve ben sustuğum zaman güç işitilen hafif bir sesle:

Millet kürsüsünde

Meb'usların teşriî masuniyetini kaldırmak meselesi

Yazan: **Refik İnce**

Türkiye Büyük Millet Meclisinde birkaç defa bahsi geçen, ve her defasında umumî efkârda da inikâslar yapan meselelerden biri de, suçlu zannolunan meb'usların masuniyetlerinin kaldırılması keyfiyetidir.

Meb'us ta gerek meb'usluğundan ve gerek meb'usluğundan sonra suç yapabilir. Bu suçtan dolayı adaletin takibatına maruz kalması da gayet tabiidir. Ferdde imtiyaz tanımıyan, vatandaş arsında hukukta müsavat esasına riayet eden, mahkemeler istiklâline hürmeti kendine esas vazife sayan, mahkemeler mukarreratını Türkiye Büyük Millet Meclisinin dahi tebdil ve tağyir ve tehir ve infaz ahkâmına mümanaat edilemiyeceğini ana yasasında ifade eden bir rejimde meb'usu himaye, sıyanet, ve bir meb'us hatırı için o mukaddes makineyi en ufak bir tevakkufa ve iltizama sevketmek gibi gayritabiilik asla düşünülemez, böyle bir düşünceyi biz, rejimin ulviyet ve kudsiyetine karşı, en hafif manasile, hakaret sayar ve ona isyan ederiz.

Bu, böyle olmakla beraber, bir defa meb'us olduktan ve meb'usluğu da tekerrür etmeye başladıktan sonra birçok meb'uslar hakkında ikame edilen âmme ve onun zımnında hukuku şahsiye davalarının görülememekte olduğuna da şahid bulunuyoruz. Bilhassa matbuat davalarında gazete müdürlerinin mes'uliyeti yanında, onunla beraber mes'ul tutulması lâzımgelen gazete sahib ve yazıcıları eğer meb'us iseler, bunların teşriî masuniyetleri sebebile meb'us oldukça haklarında takibat ve muhakemat yapılması kabil olmuyor.

Bazı basit kabahat ve suçlardan dolayı hakkında takibat yapılması istenen meb'usların birçoklarına da tesadüf ettik; kendilerine isnad olunan fiilin iftira olduğunu ve binaenaleyh, teşriî masuniyetlerinin kaldırılmasını beyan ve mahkemeye verilmeleri müsaadesini rica ettikleri halde Meclisten (bu şahsî hak değildir ki, senin talebini kabul edelim) cevabile karşılaştılar... Hakikaten bir taraftan amme ruh ve efkârını, bir taraftan (maznuniyet) şaibesi altında senelerce kalmaktan mütevellid bir azab ile meb'usları üzen bu iş üzerinde, geçen cuma günü yeni bir tezahür ile Meclis, esaslı mübahaselere sahne oldu.

Bir meb'usun, suç irtikâbı halinde maruz kalacağı takibat ve muhakemat şeklini teşkilâtı esasiye kanunumuzun 17 nci maddesi aynen şöyle yazıyor:

(Hiç bir meb'us Meclis dahilindeki rey ve mütaleasından, beyanatından ve Mecliste rey ve mütaleasının ve beyanatının Meclis haricinde irad ve izharından dolayı mes'ul değildir. Gerek intihabından evvel ve gerek sonra aleyhine cürüm isnad olunan bir meb'usun maznunen isticvabı veya tevkifi ve yahud muhakemesinin icrası heyeti umumiyenin kararına menuttur. Cinaî cürmü meşhud bundan müstesnadır. Ancak bu takdirde makamı aidi Meclisi derhal haberdar etmekle mükelleftir. Bir meb'usun intihabından evvel veya sonra aleyhine sadir olmuş cezaî bir hükmün infazı meb'usluk müddetinin hitamına kadar talik olunur. Meb'usluk müddeti esnasında mürur zaman cereyan etmez.)

Bu madde sarahaten gösteriyor ki, meb'us namütenahi hürriyete sahibdir ve onun hürriyeti teşkilâtı esasiyenin hususî bir maddesile ayrıca teyid edilmiştir, bu hürriyeti selbedecek her hangi adlî ve kazaî bir hâdisenin zuhurunda dahi, Meclis umumî heyeti o hâdise hakkında hususî bir kararla bu hürriyetin tahdidine ya müsaade edecektir veya etmiyecektir.

Şimdi esası bu kadar sarih olan bu (hak) üzerinde Meclisce cereyan edegelmekte olan muamele nasıldır? Bunu anlamak için de dahilî nizamnamenin 180 inci maddesini okuyuvermek kâfidir:

(Bir meb'usa Teşkilâtı Esasiye kanununun (12) ve (27) nci maddelerinde mevzuu bahsolan memnu fiillerden biri (yani ecnebi hizmeti resmiyesinde bulunmak, müracaatı terhibiye veya sirkat, sahtekârlık, dolandırıcılık, emniyeti suistimal, hileli iflâs, mahcuriyet, tabiiyeti ecnebiye iddiasında bulunmak, hukuku medeniyeden ıskat edilmiş olmak, vatana hiyanet, meb'usluğu zamanında irtikâb) isnad olunur ve ihzarî encümen tetkikat neticesinde buna kanaat hasıl ederse teşriî masuniyetin ref'i lüzumuna dair müdellel bir mazbata tanzim ve muhtelit encümene takdim eder.

Eğer isnad olunan memnu fiil yukarıda zikredilen maddelerde sayılan nevilerden değilse ihzarî encümen takibat ve muhakematın devre sonuna talikı hakkında bir mazbata tanzim ve kezalik muhtelit encümene takdim eder.

Muhtelit encümen, bu babda ikinci bir karar ittihaz eder.

O meb'us isterse ihzarî encümende, muhtelit encümende ve heyeti umumiyede kendini müdafaa eder ve yahud bir arkadaşına ettirir.

Heyeti umumiye bu hususta kararını verir.)

Meclisin cuma günkü ruznamesinde de üç meb'usun teşriî masuniyetinin kaldırılması talebi hakkında Vaşvekâlet kanalile Adliye Vekâletinden gelen tezkerelere, muhtelit encümenin tanzim ettiği üç mazbata ile cevab veriliyordu. Bu cevablar, hemen klişe halinde şu fıkraları ihtiva ediyordu: (Meb'us . . . a isnad olunan suç teşkilâtı esasiye kanununun 12 ve 27 nci maddelerinde yazılı cürümler haricinde olduğu ihzarî encümenin mazbatasından dahi anlaşıldığından takib ve muhakemenin devre sonuna talikına karar verilmiştir. Nizamname maddesi 180, fıkra 2)

İstanbul meb'usu Kâzım Karabekir, bir takrir verdi ve bu takririni kürsüde izah etti. Onun bilhassa dayandığı nokta; (devre sonu) sözünün nihayet bir intihab devresine münhasır olup o devre bitince artık teşriî masuniyetin tabiatile kalkacağı ve binaenaleyh meb'us hakkında takibat yapılması lâzımgeleceği noktası idi. Binaenaleyh 18, 20 sene meb'usluğu devam edenler üzerinde toplanan suçların muhakemesiz kalmasını doğru bulmuyordu. Bir mütalea olarak nazarı dikkate alınmağa değeri olan bu sözlerin, istenen hukukî tedaviyi ihtiva ve asıl maksadı temin etmediğinde şüphe yoktu. Çünkü (teşriî masuniyetin kaldırılıp kaldırılmaması) keyfiyeti başka, bunun ne zaman kaldırılması icab edeceği meselesi gene başka idi. Nitekim, bir meb'us arkadaş Meclisimizin müstemir olmasına mebni üzerinden meb'usluk sıfatı zail olmadan yeni intihab ile meb'usluğu uzatılan bir meb'us için (devre sonu) sözü, ancak meb'usluğunun zail olması kaydile tefsir edilebilir ve başka türlü anlaşılamaz, dedi ki, doğrudur.

Diğer üç meb'us ta, şimdiye kadar tutulan yolun hiçbir zaman Meclisi her mazbata üzerinde ayrı ayrı tetkikat yapmaktan menetmiyeceğini ve nizamnamedeki (heyeti umumiye bu hususta karar verir) fıkrasının bunu göstermekte olduğunu ve hattâ Meclisin 12 ve 27 nci maddelerdeki cürümler için de dilerse encümen mazbatası aleyhine takibatın devre sonuna talik kararı vermek salâhiyet ve iktidarını haiz bulunduğunu söylediler ve bunu, (teşriî masuniyetin kaldırılıp kaldırılmaması) hukukî felsefesine göre izah ettiler.

Diğer bir meb'us ta, Meclisin dahi vereceği kararların (kanun ve nizam) ile mukayyed olduğuna ve dahilî nizamnamenin 12 ve 27 nci maddelerindeki sarahat hilâfına hareket edilemiyeceğine işaret etti, ve Meclisi takyid etti.

Bütün bu mülâhaza ve mütalealar, maalesef ruznameye dahil ve bir mebusun teşriî masuniyetinin kaldırılmasına taallûk eden mazbatadaki meselenin halline yarayamazdı. Çünkü, takririn esası (devre sonu) ibaresine verilecek mananın tayini idi. Bu ise ya bir tefsir veyahud bir tesis işi idi. Nitekim riyaset makamı, takriri reye koymaya lüzum görmedi ve bunu riyasete verilmiş müstakil bir mevzu telâkki edeceğini söyledi.

Bu müzakere esnasında güzel bir temenni izhar edilmiş idi ki, çok yerindedir. Müddeiumumiler, her hangi bir hâdisede meb'us ismini gördüler mi, kendileri gûya o işe aid tahkikatı yapmaktan ve hasılasına göre karar vermekten memnu imişler gibi, hemen (teşriî masuniyetinin kaldırılmasına müsaade) klişesile evrakı Adliye Vekâletine gönderivermektedirler. İşin mahiyeti bir suç teşkil ediyor mu, etmiyor mu? yolunda haiz oldukları salâhiyeti kullanmadan ve muhakeme neticesinde birçok noktalardan beraetle neticeleneceği şüphesiz bulunan şeyler için dahi bir meb'usu, teşhir eden vaziyet ihdasına doğru gidiyorlar. Adliye Vekâletinden, müddeiumumilerin haiz oldukları geniş tetkik ve tahkik salâhiyetinin istimalinden sonra mevcud karinelere göre hasıl edilecek kanaat üzerine evrakın sevkedilmesi istendi. Çok doğru olan bu temenninin adalet mercilerince gözönünde bulunduralacağına inanımız vardır.

Bizim bu hususdaki kanaat ve içtihadımıza gelince, teşriî masuniyetin kaldırılmaması keyfiyeti; bir meb'usun siyasî garazlara kurban olmaması ve meb'usluk gibi yüksek bir vazifenin ifasına mâni olacak hâdiseler karşısında kalmaması maksadının takibi neticesidir. Eğer bir meb'us hakkındaki davanın takibinde yukarıki mahzuru tevlid edecek sebebler yoksa, o meb'us hakkında kaza kuvvetinin harekete geçmesinde bir mahzur olmadığına Meclis her zaman karar verebilir. Eğer o mahzuru görürse takibatı devre sonuna talik edebilir.

Nitekim nizamnamenin (heyeti umumiye bu hususta kararını verir) sözünden mutlaka (muhtelit encümenin kararını tasdik eder) manasını çıkarmak, Meclisin karar hakkını, kendinin bir cüz'ü olan ufak bir encümenin noktai nazarına bağlamak olur ki, böyle bir netice onun yüksek kudretinin zıddına olur. Bahusus teşkilâtı esasiyemiz; meb'usun isticvabına, tevkifine ve hapsine ancak Meclisin karar verebileceğini ve hattâ mahkûm bile olsa cezasının meb'usluktan sonra çektirileceğini açık bir surette yazmaktadır.Bu karar müspet te olabilir, menfi de olabilir. Esasen dahilî nizamname de tabiatile bunu teyid etmekten başka bir şeyi ihtiva edemez. Eğer şimdiye kadar muayyen bir şekilde karar verilmekte ise, bu, kanunî bir emir olmaktan ziyade Meclisin takdir salâhiyetinin istimalindendir.

Bir de aklımıza şu geliyor: Teşkilâtı esasiye kanununda (cürüm, mücazatı terhibiye) mutlak olarak kullanmakla beraber, bazı cezayı mucib fiiller de sayılmıştır. Dahilî nizamnamede ise, gerek bunlara ve gerek bunların haricinde kalanlara toptan (memnu fiiller) denmiştir. Acaba bu memnu fiiller içine kabahatleri de sokarak, belediye suçlarından dolayı da bir meb'usun teşriî masuniyetinin kaldırılmasını istemek doğru mudur? Dünyanın hiçbir parlementosunda (kabahat) ten dolayı teşriî masuniyetin kaldırılması yoluna gidilmemektedir.

Her halde meb'usluk şerefini ve hürriyetini masun bulundurmak davasile, kazaî yolda her kime taallûk ederse etsin arızasız yürüdüğü kanaatini a-henkleştirmekte âmme selâmeti vardır. Bütün davamız ve hedefimiz bu değil mi?

Refik İNCE

Doğru değil mi?

Biraz da insan kendi vicdanından çekinmelidir!

Gazeteler, bir takım kira otomobillerinin, şehrimize ilk defa ayak basan yabancıların ve Anadolu halkının indikleri istasyonlarda, iskelelerde toplu olarak beklemediklerini, başka yerlere saklanıp teker teker meydana çıktıklarını yazıyorlar ve bununla yolcuların bol nakliye vasıtası bularak normal ücretlerle yerlerine gidebilmelerini menetmek, onları taksi ücretinden fazla para vermeğe mecbur eylemek gayesini gütmekte olduklarını ilâve ediyorlar.

Piyasada kira otomobillerinin azlığı dolayısile başvurulan bu hileyi tabiatile aid olduğu Belediye şubesi haber almış ve önüne geçmek için icab eden tedbirlere tevessül etmiştir.

O Belediye şubesi, bu mesele hakkında lâzım gelen takibatı yapadursun, her zaman halkımızın her hangi bir taraftan uğradığı haksızlığı teşhir ederek onun tamiri için en yüksek makamların nazarı dikkatini celbetmekten çekinmediğimiz şu sütunda bu gün halkımızdan bir parçayı temsil eden şoför vatandaşlara hitab etmek ihtiyacını duyduk. Çünkü onlar ekseriya kendilerine karşı reva görülen insafsızlıktan şikâyet etmeği pek iyi bildikleri cihetle, diğer bir kısım vatandaşlara karşı bu ve buna benzer haksızlıklar icrasına kalkışmamayı da idrak etmelidirler. Dünyada sade hükûmet ve ceza korkusile doğru ve insaflı hareket eylemek ve bunlardan kaçınmak imkânı mevcud bulununca hemen fırsattan istifadeye şitab etmek şahsî ve içtimaî teribyesi yerinde kimseler şiarı olmamak lâzım gelir. Ecnebilerin daha memleketimizle ilk temasta hakkımızda fena bir fikir edinmelerine, taşralıların daha ilk adımda kendilerini boğmaya kalkışıldığı zehabına kapılmalarına sebebiyet verecek böyle bir hareketi insan biraz da millî menfaatimiz namına ve kendi vicdanından çekindiği için yapmamalıdır, diyoruz,

Doğru değil mi?

Hüdai Karataban şerefine ziyafet

Bu günlerde, yeni memuriyetine hareket edecek olan Kars Valisi ve sabık Vali muavinimiz Hüdai Karataban şerefine, dün gece İstanbul kaymakamları tarafından, Park Otelinde bir veda ziyafeti verilmiştir. Yeni muavinlerin de hazır bulunduğu bu toplantı çok samimî bir hava içinde geçmiş, güzide idare âmirine yeni başarılar dileyen dost temennileri ile sona ermiştir.

Hüdai Karatabanın ayın 6 sına doğru Karsa hareket etmesi muhtemeldir.

HALKEVLERİNDE

İki mühim konferans

Eminönü Halkevinden:

1— 2 ikincikânun 941 perşembe günü saat 18 de Tıb Fakültesi profesörlerinden Sadi Irmak tarafından (Milletler arasında üstünlük davası) mevzuun - da bir konferans verilecektir.

2 — 6 ikincikânun 941 pazartesi günü saat 18 de Edebiyat Fakültesi profe - sörlerinden Mustafa Şekib Tunç tarafından (Halk nedir?) mevzuunda bir konferans verilecektir.

Her iki konferans için davetiye yoktur.

Konferans

Beyoğlu Halkevinden:

Konferans listemizde yazılı ve Halkevimizde 2/1/941 perşembe günü Konya meb'usu Dr. Osman Şevki Uludağ tarafından «İstanbulda Türk hastane - leri» mevzuunda verilecek olan konferans, konferansçının mazeretine binaen tehir edilmiştir.

Yurddaş

Kanatlı gençliğe yardım ederek geçireceğimiz bir bayram, bayramların en huzur vereni olacaktır.

Şehir ve Memleket Haberleri

İstanbulda 681 mekteb var

134086 talebe bu mekteblerde ders görüyor

Maarif müdürlüğü tarafından hazırlanan bir istatistiğe göre İstanbulda 528 resmî, 53 hususî, 85 ekalliyet, 29 ecnebi olmak üzere 681 mekteb vardır. Bu mekteblere devam eden talebe miktarı 134 086 dır. Bu talebeden 1257 si ana mekteblerine, 88738 i, ilkmekteblere, 2000 dershane ve yurdlara, 3644 san'at mekteblerine, 26.700 orta mekteblere, 14.576 sı liselere, 785 i muallim mekteblerine devam etmektedir.

681 mektebin de 7 si ana mektebi, 521 i ilkmekteb, 42 si dershane ve yurd, 12 si san'at, 51 i ortamekteb, 2 si muallim mektebi, 40 tanesi lise, 1 tanesi de kurtarma yurdudur.

Son iki sene zarfında, Maarif müdürlüğü birisi Kartalda olmak üzere 3 erkek, 4 kız, 1 muhtelit orta mekteble biri Kâğıdhanede, diğeri Maltepede iki yatı mektebi, 7 ilkmekteb, 2 küçük san'at mektebi açmıştır. Ayrıca inşa olunan 5 ilkmekteb binası tamamlanmıştır. Bun - lardan başka yeni ilkmekteb yapmak üzere, Koska, Aksaray, Vefa yangın yeri, Küçükpazar, Feriköy, Ayaspaşa, Harbiye, Nişantaşı caddesinde, Rumeli kavağında ve Yalovada tespit edilen arsaların istimlâkine başlanmıştır. Gene bu müddet içinde Çatalca, Büyükçekmece, Beykoz, Bozhane, Şile - Teke köylerinde birer yatı mektebile vilâyet dahilindeki köylerde muhtelif dershaneli 23 mekteb açılmıştır. Diğer 23 mektebin de ikmaline çalışılmaktadır. Bu mekteblerin 23 nisanda ve mayıs ayında merasimle küşadları yapılacaktır.

Maarif müdürlüğü, mekteb bulunmıyan köylerdeki çocukları okutmak üzere, yaz mevsiminde muhtelif semtlerde «açık hava mektebleri» açmağa teşebbüs etmiştir. Bu maksadı temin için eskiden kalma seyyar barakalar kullanılacaktır. Hazırlanan programa göre, açık hava mekteblerinde ziraat, köy bilgisi, demircilik, marangozluk, köy sağlığı, millî bilgi, pasif korunma, üç sınıflı köy mektebleri müfredat programı esasları dahilinde tedrisat yapılacaktır.

Maarif Vekâleti muhtelif vilâyetle - rin lise ihtiyacı etrafında tetkiklere başlamış ve her vilâyetten bu hususta malûmat istemiştir. Verilecek raporlara göre nekadar lise açılacağı tespit edilecektir. İlk olarak önümüzdeki sene için yeniden 15 lise açmak üzere bütçeye tahsisat konacaktır. Liseler, mevcud ortamekteblere, her sene bir sınıf ilâve etmek suretile, tedricen teşkilâtlandırılacaktır.

SIHHAT İŞLERİ

İlk mekteblerde kızamık hastalığı

Şehrimizdeki ilk mekteblerde, son günlerde kızamık hastalığına tesadüf edilmiştir. İcab eden sıhhî tedbirleri almak üzere, maarif heyeti sıhhiye teşkilâtı mektebleri teftişe başlamıştır. Alınan malûmata göre, bazı mekteblerde hastalık nispetinin oldukça yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca bütün mekteblerde tifo aşısı yapılmağa başlanmıştır. Aşılama işi ay sonuna kadar ikmal edilecektir.

Halen İstanbul heyeti sıhhiyesinde çalışan her doktora 15.000 talebe düşmektedir. Bu miktar çok fazla görüldüğünden Maarif Vekâleti kadroya ilâveler yapacaktır.

Gıda maddeleri

Murakabe Komisyonu bugün fiat tayin edecek

Fiat murakabe komisyonu bugün bir toplantı yaparak Ticaret Vekâletinden gelen tamim mucibince başlıca gıda maddelerine konulacak fiatları tespit edecektir. Bunlardan pirinç fiatlarını tespit için yapılan tetkikler ikmal olunmuş ve pirinç fiatları esas cetveli hazırlanmıştır. Bu tetkikler göstermiştir ki pirinç fiatları 1940 senesinde gayritabiî olarak yükselmiştir. Bu yükseliş 1938 ve 1939 senelerine nazaran çok fazla olmuştur. Pirinç tacirleri komisyona bugünkü fiatları kabul ettirmeğe çalışmışlarsa da komisyon bu isteği makul görmemiş ve fiatları kırmıştır.

Fiat murakabe komisyonu, bugün fasulye, sade ve zeytinyağlarının fiatlarını da tetkik edecektir.

Hayvan borsası tarafından 1938 ve 1939 seneleri et fiatlarını komisyona verecektir. Komisyon bu fiatlar üzerinde yapacağı tetkikleri bugün ikmal edecek ve perakende et fiatlarının toptan fiatlara nazaran ne şekilde hesab edileceğine aid kıstası tayin edecektir.

Ticaret Vekâleti İstanbul fiat murakabe heyetine yirmi murakıb vermeğe karar vermiştir. Bu yirmi murakıb bugünlerde kadroya alınacak ve İstanbulda fiat murakabe teşkilâtı geniş bir kadro ile çalışacaktır.

MÜTEFERRİK

Yılbaşı piyangosunun talihlileri

Millî piyangonun yılbaşı ikramiyeleri arasında bulunan 10 bin lira, şehrimizde Mehmed isminde fakir bir işçiye çıkmıştır. Mehmed dün, millî piyango gişesine gelerek sevinç içinde ikramiyesini almıştır. Şehrimizde müteaddid on bin ve beş bin liralık ikramiyeler vardır. On bin liralık bir biletin bir parçası, Zeytinburnu hastanesi memur ve müstahdemlerine çıkmıştır. 10 bin liralık biletler, Antalya, Tarsus, Ödemiş, Edirne ve Konyada satılmıştır.

50 bin liralık büyük ikramiyeyi Afyonda bir vatandaş kazanmıştır. Konya Ereğlisinde öğretmen Emine de on bin lira isabet etmiştir.

100 kuruşluklar

Üzerinde 100 kuruş yazılı olan gümüş liraların 1 kânunusani 941 tarihinden itibaren tedavülden kaldırılacağı hakkında piyasada asılsız bir şayia dolaşmış ve bu yüzden bazı kimseler, yüz kuruş ibareli gümüş liraları kabul etmek istememişlerdir. Halbuki bu gümüş liralar, ikincikânun ayının son gününe kadar tedavülde kalabilecek, bilâhara Merkez Bankası vezneleri-nde daha bir sene müddetle kabul edilecektir.

Ticaret birliklerinin faaliyeti

Ticaret Vekâleti, birlikler umumî kâtibliğine birliklerin faaliyeti hakkında bazı sualler sormuştur. Bu sualler meyanında İngiltereden gelecek olan manifaturanın tevzii üzerinde sualler de vardır.

Yeşilay kongresi

Yeşilay cemiyetinin yirmi birinci yıllık kongresi ikincikânunun beşinci pazar günü öğleden evvel saat on buçukta Eminönü Halkevi salonunda yapılacaktır. Ruznamede yıllık mesai raporu, yıllık vezne raporu, mürakıbların hesab raporları, raporların münakaşası ve dilekler ve seçim vardır.

Bekçi meselesi hallediliyor

Dahiliye Vekâleti bu hususta bir kanun lâyihası hazırlıyor

Mahalle bekçilerinin emniyet âmirliklerine bağlanması ve bunların yeknesak elbise giymeğe mecbur tutulmaların - dan sonra ortaya halli icab eden bazı meseleler çıkmıştır. Bunların başında bekçi aylıkları vardır. Şehrin zengin semtlerindeki mahallelerin bekçileri fazla kazanç temin ettikleri halde fakara semtlerdeki mahallelerin bekçileri ihtiyaçlarını karşılayacak kadar para toplayamamaktadırlar. Her nekadar bekçi aylığının verilmesi mecburî ise de bunun miktarına esas teşkil edecek matrah yoktur, yalnız idare heyetlerinin kararına bırakılmıştır. Kaza idare heyetleri de bu hususta bir esas tespit edeme - mektedirler. Son zamanlarda Beyoğlu gibi bazı semtlerde icar bedeli üzerinden bekçi aylığı alınması düşünülmüşse de Herhangi bir kanuna istinad etmiyen bu hareket de bir çok itirazlarla karşılan - mıştır.

İtirazı mucib olan ikinci bir nokta da bir çok bekçilerin evvelce olduğu vazifelerinin ifasında fazla bağlılık göstermedikleri ve bunların geceleri mahallelerde dolaşmadıkları keyfiyetidir. Bekçilerin de bu hususta bir takım mazeret sebebleri göstermekte oldukları söylenmektedir.

Aldığımız malûmata nazaran Dahiliye Vekâleti bu hususları nazarı dikkate alarak bekçiler için yeni bir kanun lâyihası hazırlamaktadır. Bu kanun lâyihasında bekçilerin vazifeleri, kontrolları, maaşları hakkında esaslar tespit edilecektir. Bekçilerin aylıklarının, şehrin bir kül addedilerek muayyen bir nispet dahilinde bina icar veya kıymet bedelleri üzerinden tahsilât yapılmak suretile seyyanen tediyesi çaresi düşünülmektedir. Dahiliye Vekâleti bu hususta İstanbul vilâyetinden de mütalea sormuştur.

Ekmek bıçağı ile...

Galatada Karaoğlan sokağında 21 numaralı evde oturan Mehmed ile ayni evde kiracı Yaşar bir meseleden kavgaya tutuşmuşlardır. Kavga esnasında eline ekmek bıçağını geçiren Yaşar Mehmedin üstüne saldırmıştır. Bu tehlike karşısında Mehmed can korkusile Yaşarın eline saldırmıştır.

Bıçağı Yaşarın elinden almak için uğraşmağa başlayan Mehmedin sağ elinin parmakları kesilmiştir. Suçlu yakalanmış, Mehmed tedavi altına alınmıştır.

Mangala düştü

Halic Fenerinde Mumhane caddesi 2 numaralı evde oturan Ömer Uysal, sabahleyin odasında giyinirken, müptelâ olduğu sara hastalığı dolayısile bayılarak mangalın üstüne düşmüş, muhtelif yerlerinden yanmıştır. Ömer, hâdiseyi müteakıb Cerrahpaşa hastanesine kaldırılmıştır.

Kömürden zehirlendi

Cerrahpaşada ilk mekteb hademesi Hüseyin, gece uyurken odasındaki kömür sobasının dirseği çıkmış, odayı saran dumanlardan zehirlenmiş, Cerrahpaşa hastanesinde tedavi altına alınmıştır.

Yurddaş

Kuvvetli Türkiye, havada kuvvetli Türkiye demektir. Ve bu hakikati biran gerçekleştirmek her yurddaşın vazifesidir.

HEM NALINA HEM MIHINA

Mehmedciğin teşekkürü

Dünkü gazeteler, kahraman orduyu düşünerek ona kış hediyesi gönderen Üniversite ve yüksek tahsil gençliğine Mehmedciğin gönderdiği teşekkür mektublarını neşrettiler. Mehmedcik, münevver gençliğe hediyeleriniz yalnız vücudlerinizi ısıtmakla kalmıyor, kalblerimizdeki sevgi ve muhabbet alevlerini de parlatmağa vesile oldu, diyor. Demek ki kış hediyesi, hududlarda yurdu bekleyen yiğitlerin hem vücudünü, hem ruhunu ısıtmıştır ki hedef de budur, zaten.

Kış hediyelerinin nihayet yerine varmağa başladığını gösteren o teşekkür mektubları, bu bahse bir daha gelmek vesilesini verdi.

Ankara radyosu, Ankaranın hazırladığı kış hediyesinin 40,000 parçayı geçtiğini bildirdikten sonra, 5 ikincikânunu Ankarada «Mehmedciğe hediye günü» olarak kabul edildiğini ve o gün bu işle alâkadar genclerin evleri dolaşarak hediye toplayacağını söyledi ve hazır hediye satan mağazalarla bu hediyelerin fiatlarını da ilân etti. Ankaralı genclerin yalnız evleri değil; bazı büyük millî müesseselere de ziyaret etmeleri çok yerinde olur. Çünkü millî bankalarımızdan bazıları, Cumhuriyet Merkez Bankasile onu takib eden İş, Türk Ticaret ve Emlâk Bankalarının ödedikleri şükran borcuna karşı lâkayd kalmışlardır. Ben, bu gibi müesseselere de vazifelerini hatırlatmak lüzumuna kaniim.

Hatırlatılması lüzumuna kani olduğum diğer bir şey de, Ankaranın bu işte yaptıklarını aynen İstanbulun da yapmakla mükellef olduğudur. Yani İstanbulda da, bir «Mehmedciğe kış hediyesi» günü tespit ederek o gün evleri ve müesseseleri dolaşmalı ve daha evvel de, Ankaranın yaptığı gibi, muhtelif müesseselere, başta Yerli Mallar Pazarları olduğu halde, muayyen fiatlı hediyeler hazırlatmalıdır.

Kahraman Mehmedciğe kış hediyesi işine -mekteblerimiz müstesna- İstanbulun kâfi derecede hararet ve heyecanla sarılmadığını bir defa daha teessürle yazmaktan kendimi alamıyorum. Bu gevşekliği mazur gösterecek hiç bir sebeb de yoktur. İşi kendi haline bırakmak zihniyetinin hâkim olduğunu görüyoruz. Halbuki kendi haline bırakılan hiçbir iş yürümez. Bu, öyle oluruna bağlanacak, alelâde bir iş ve gösteriş değil; heyecanla, tehalükle sevine sevine yapılacak bir vazifedir. Kahraman Mehmedciği sevmiyen ,ona karşı şükran ve minnet duygusu beslemiyen hiç bir Türk tasavvur etmiyorum. Fakat biz, bu gibi içtimaî yardımlar için, teşkilâtlı çalışmaya henüz tamamile alışmış değiliz. Bu gibi işlerde, herkese önayak olacak, hararet ve heyecan aşılayacak, çalışmalara hız verecek bir önder ruha ihtiyac vardır. İstanbulda ek[illegible]lan da, işte, bu işi başarmayı üzer[illegible]mış ve kendine vazife edinmiş bir ruhy bulunmayışıdır.

Ankara önümüzde, kıymetli bir örnek olarak duruyor. Ankara gibi yapalım. Yapılacak şey de, Himalayayı aşmak değildir. Bir «Mehmedciğe kış hediyesi» günü yapmak ve o gün bütün gençliğ bu mukaddes vazifede çalıştırmakta ibarettir.

O zaman, 155,000 nüfuslu Ankaranı temin ettiği 40,000 parça hediye, 790,00[illegible] nüfuslu İstanbulda, muhakkak 240,000 parça gibi azametli bir yekûna çıkacaktır. Ve o zaman, İstanbul gögşünü gere gere, Mehmedciğe şükran ve minnet borcumu ödedim; diyebilecektir.

Açık muhabere

İzmir okuyucularımdan İ. Kemal Alpaltaya: Alman taarruzu esnasında, Fransız ordusunun Sedan mıntakasında Möz nehri üzerindeki bir köprüyü neden atamadığını soruyorsunuz. Gerek bunun gibi münferid hâdiselerin, gerekse bütün Fransız hezimetinin hakiki sebebleri, ancak ileride, sulh zamanında, harbin esaslı bir tarihi yazıldığı zaman anlaşılacaktır. Bu itibarla şimdi arzu ettiğiniz gibi mufassalan sizi tenvir etmeme imkân yoktur. Söyleyeceklerim faydasız, bir takım doğru yanlış tahminlerden ibaret kalacaktır ve sütun doldurmağa da değmez. Yalnız şunu söyleyeyim ki bir ordunun maneviyatı bozguna uğradığı zaman, mektubunuzda yazdıklarınızın hepsi vukua gelebilir.

Bayram için ilâve trenleri

Ankara 1 (a.a.) — Haber aldığımıza göre, bayram dolayısile Ankara - İstanbul arasında artacak olan yolcu ihtiyacını karşılamak ve halkın, istirahatini temin etmek için, 2/1/1941 tarihinden itibaren 10 gün müddetle sabahları saat 8,20 de ve Haydarpaşadan gene sabahları saat 9 da birer gündüz treni tahrik edilecektir.

Amiral Darlan'ın Fransızlara hitabı

Vichy 1 (a.a.) — Bahriye Nazırı Amiral Darlan yeni yıl münasebetile Fransız donanmasına göndermiş olduğu bir mesajda ezcümle şu sözleri söylemiştir:

«Maresal Peten'in yüksek otoritesi altında Fransa geçirmekte olduğu bütün müşkülâtı namus ve vakar dairesinde ve vecibelerine riayetkâr olarak önleyecektir.»

CUMHURİYET

Nüshası 5 kuruştur.

Abone şerait { Türkiye için / Haric için

	Türkiye için	Haric için
Senelik	1400 Kr.	2700 Kr.
Altı aylık	750 »	1450 »
Üç aylık	400 »	800 »
Bir aylık	150 »	Yoktur

Dikkat

Gazetemize gönderilen evrak ve yazılar neşredilsin edilmesin iade edilmez ve ziyaından mes'uliyet kabul olunmaz.

Küçük hikâye

Yamyamlar

Tristan Bernard'dan

«Afrikanın ortasında Victoria - Nyanza ve Rodolphe gölleri arasında Ugandi ismi verilmiş olan geniş sahanın yerlileri dünyanın son yamyamlarından sayılmaktadırlar. Çünkü gerek bu kıt'ada, gerekse dünyanın diğer havalisindeki mıntakalarda artık hemcinsinin etini yiyen hiçbir insana tesadüf olunmamaktadır. Fakat Ugandi halkı o fena âdeti alelâde şekilde tatbikta devam etmekle kalmamışlar, bu hususta bir takım yeni usuller ve tarzlar da icad eylemişlerdir. Meselâ orada her sene kur'a ile kabile reisliği makamına getirilen şeflerin bu yüksek mevkie geçtikleri ilk günlerde kızartılmış olarak sofralarını tezyin etmek üzere üç aylık gebe genc bir kadın hazırlanmaktadır. Her kabile reisi müddetinin hitam bulmasına üç ay kala en mühim iş olarak bu meseleyi ele almakta ve halefinin midesine ve damağına lezzet verecek kızartmanın an'anenin icab ettirdiği şekilde tam matluba muvafık olmasını temine çalışmaktadır.»

Vaktile bir seyahat gazetesinde okuduğum bu satırlar ruhumda büyük bir merak ve heyecan uyandırmıştı. Genclikte insan, meçhul diyarları görmek, ve garib tabiatli Âdem evlâdlarını tanımak için benliğinde müthiş bir iştiyak hissediyor. Balta girmemiş sık ormanların loşluklarında, timsahlı göllerin batak kenarlarında dolaşmayı, oraların sakini yamyamlarla birlikte yaşamayı senelerce kalbimde yüksek bir ideal olarak besledim durdum.

Bir gün, Fen Akademisinin nüfuzlu azasından tanınmış kâşif doktor Pionnier'nin sırf seyahat ve coğrafya ilmine hizmet etmek gayesile küçük bir heyetin başında tetkikler yapmak üzere merkezî Afrikaya gideceğini haber aldım. Heyet sıhhati yerinde, yorgunluğa mütehammil gönüllü genclerden mürekkeb olacak ve kendilerine o zamanın parasile üç bin frank ta yol masrafı verilecekti. Hiç durur muyum? Hemen müracaat ettim. Diğer altı gencle birlikte kabul edilince bendeki sevinci görmeliydiniz... Nasıl sevinmem... Uzun zamandanberi hasretini çektiğim, hayalile yaşadığım bir ümid hakikat olmuştu.

Marsilyadan vapura bindik. Uzunca süren bir deniz seyahatinden sonra Zengibara çıktık. Zengibar sultanı çok nazik ve misafir seven bir adamdı. Bizi hükûmet merkezine vasıl olduğumuzun akşamı hemen yemeğe davet etti ve reisimiz doktor Pionnier'ye nehirler üzerinde yapacağımız yolculukta işimize fevkalâde yarayacak olan «yapılır - bozulur» bir kayık hediye etti. Maiyetimize bir düzine zenci verdi. Gideceğimiz yerdeki yamyam kabilelerin reislerinin gönüllerini hoş etmek için beraberimize on beş yirmi çift kadar takunye almamız tavsiyesinde bulundu.

Heyet azası, Avrupadan getirdiğimiz hizmetçiler ve muhafızlarla birlikte beyaz ırktan olarak tam yirmi kişiydik. Her birimiz «yapılır - bozulur» kayığın bir parçasını koltuklarımızın altına sıkıştırarak, neş'e ve memnuniyet içerisinde şarkılar söyleyerek Bagomaya doğru yola düzüldük.

Ağırlıklarımızı zenciler taşıyor, yerlilerin ve vahşî hayvanların anî hücumlarından bizi korumak için muhafızlarımız, silâh elde, parmak tetikte etrafımızda yürüyorlardı.

Fakat dizanteri ile Çe - çe sineklerinin saldırışına bir kısmımız karşı koyamadı. İrantuni ile Mapuana arasında evvelâ sararıp soldular. Sonra ya bir ağaç dibinde, ya bir su birikintisi kenarında düşüp düşüp öldüler. Hattüstüvanın 8 derece cenub arzı üzerinde bulunan Mapuanaya vardığımız zaman sayımız on iki beyaz ve sekiz y

TARİHTEN YAPRAKLAR

Napolyonun cenazesi

100 sene evvel cesedin Sent Helen'den Parise nakli, bütün Fransayı heyecana boğan bir hâdise olmuştu

Geçen ay İkinci Napolyonun, Viyanada Habsburg hanedanı metfeninde olan külleri Parise nakledildi.

Ölümünden on dokuz sene sonra vatanına kavuşan Napolyon bir asır sonra da nihayet çok sevdiği yavrusuna, daha doğrusu yavrusunun vücud bakiyesine kavuştu. Bu münasebetle Fransa 15 birinci kânunda, bir gün için, elemlerini, ıstırablarını unutmaya ve yüz sene evvel olduğu gibi Napolyon'un ruhundan ilham almaya çalıştı.

Napolyon'un cesedinin Fransaya avdetini temin edenler arasında en büyük rolü imparatorun en büyük ve sadık takdirkârlarından Thiers oynamıştı. Nazırın ısrarları üzerine, Kral Louis Philippe 1 mayıs 1840 ta, isim gününü tebrike gelen nazırlar heyetine riyaset eden Thiers'e şu müjdeyi vermişti:

«— İsim günüm münasebetile size bir hediye vermek istiyorum. Napolyon'un cesedinin Fransaya naklini isteyordunuz. Buna muvafakat ediyorum. Bu hususta İngiliz hükûmetile anlaşınız. Joinville'i Sain - Hélène'e göndereceğiz.»

Thiers derhal Londradaki Fransız elçisi François Guizot'ya icab eden talimatı vermişti. Elçi 4 mayıs 1840 tarihinde İngiltere Başvekili Lord Palmerston'u ziyaret etti. İngiliz Başvekili Fransız elçisinin bu ziyaretini en hâd safhalarına girmiş bulunan şark ve Mısır meselelerile alâkadar zannettiği için Napolyon'un cesedinden bahsedildiğini duyunca hayretini gizliyememişti. Bununla beraber, artık olan olmuş, ortaya yeni bir mesele çıkmıştı. Lord Palmerston Fransanın müracaatine bir cevab vermek mecburiyetinde bulunduğunu takdir etti ve siyasî sahada Fransadan mukabil fedakârlıklar temin etmek düşüncesile Napolyon'un cesedinin Fransaya nakline muvafakat ettiğini elçiye bildirdi.

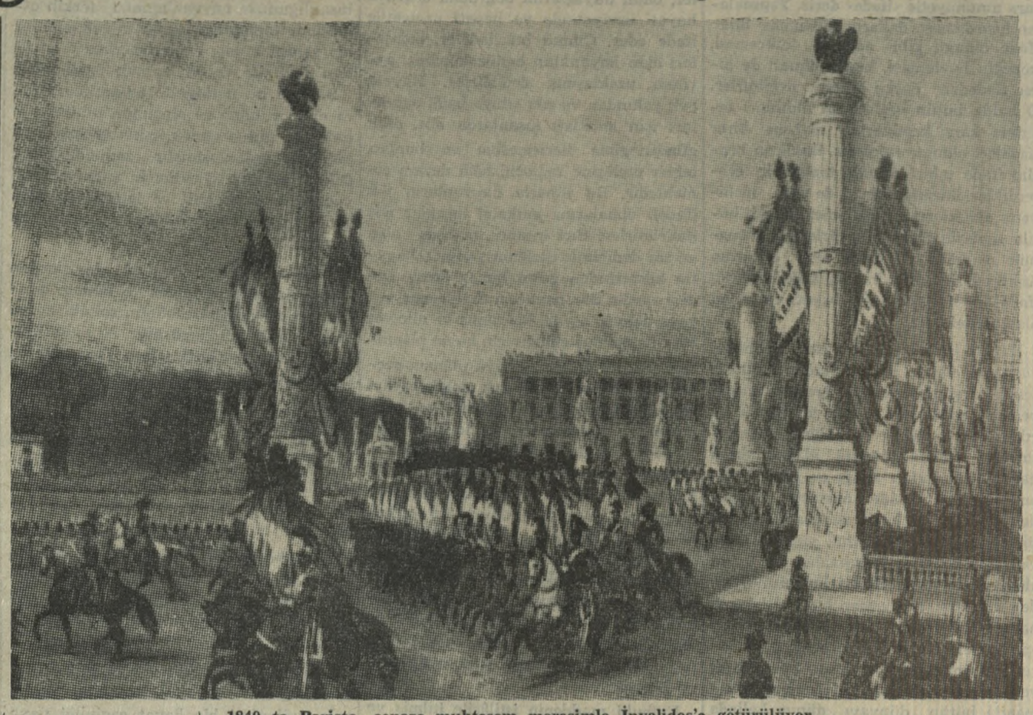

1840 ta Pariste, cenaze muhteşem merasimle İnvalides'e götürülüyor

Napolyona, alelâde krallara mahsus bir kabir yaraşmaz

Takriben bir hafta sonra, 1 mayısta, meb'usan meclisi şeker meselesini müzakere ettiği bir anda, Dahiliye Nazırı M. de Remusat kürsüye çıkarak, meclisi hayrette bırakan aşağıdaki beyanatta bulundu:

«— Kral, Napolyon'un cesedini Fransaya nakletmek üzere üçüncü oğlu Prens Joinville'e fırkateynile Saint - Hélène adasına gitmesini emretmiştir. Napolyon'u Fransa toprağı üzerinde kendisine lâyık bir surette kabul edebilmek için sizden icab eden tahsisatın kabulünü isteyoruz... Büyük ölü, şerefe, dehaya, büyüklüğe ve talihsizliğe hürmet edenlerin onu tazimle ziyaret edebilecekleri sakin ve mukaddes bir yere konmak lâzımdır. O, imparator ve kral oldu, memleketimizin meşru hükümdarı oldu. Binaenaleyh bu sıfatla Saint - Denisde defnedilebilirdi, fakat Napolyon için lâalettayin krallara mahsus bir kabir yaraşmaz.

Onun, vatan askerlerinin istirahat ettikleri ve vatanı müdafaaya davet edilenlerin daima kendisinden ilham alabilecekleri mahalde defnedilerek orada her zaman hüküm ve kumanda etmesi lâzımdır.»

Dahiliye Nazırının heyecanı, bütün meclise sirayet etmişti. Bütün meb'uslar bir tek adam gibi ayağa kalkarak müthiş bir alkış fırtınası kopardılar. Meclisin heyecanı matbuata, oradan da bütün millete, hattâ bütün dünyaya sirayet etti. Meb'usan ve âyan meclisleri istenilen tahsisatı derhal kabul etmişlerdi. Louis Philippe'in oğlu Prens de Joinville'in riyaseti altında teşekkül eden heyet Saint - Hélène'e hareket hazırlanıyordu. Bu heyete, esaret hayatında Napolyon'a refaket etmiş olan General Bertrand ile General Gourgaud da iştirak ediyorlardı. 7 haziran 1840 sabahı, saat 7 de, Prens De Joinville hareket emrini verdi. Başta Belle - Paule firkateyni olmak üzere gemiler Fransız sahilini terkederken, mürettebat güvertede selâm resmi ifa ediyordu. Üç ay sonra heyet Saint - Hélène adasına indi ve adanın 3000 kişilik nüfusu tarafından hararetle karşılandı. Fransızlar limandan atlarla valinin konağına gittiler. Vali General Middlemore, selefi Hudson Lowe'un aksine olarak Fransızları büyük bir muhabbetle kabul etti ve imparatorun cesedinin nakli işinde azamî kolaylıklar gösterdi.

Başta Prens de Joinville olduğu halde Fransızlar validen ayrıldıktan sonra doğruca imparatorun mezarını ziyaret ettiler.

Mezarın 15 birinciteşrinde açılmasına karar verilmişti. Fransız heyetile İngiliz murahhasları tam geceyarısında imparatorun mezarı başına gittikleri zaman Napolyon ordusunun üniformalarını giymiş olan on iki Fransız askeri tarafından selâmlanmışlardı. Biraz sonra mezarın açılma ameliyesine başlandı. 19 sene evvel Napolyon'un tedfin merasimini idare etmiş olan Darling adındaki İngiliz, tabutun mevkii hakkında amelelere izahat veriyordu. Saatlerce devam eden çalışmalardan sonra nihayet sabah dokuzda tobut meydana çıktı.

Bir çadırın altına nakledilen tabut, birincisi akajudan, ikincisi kurşundan, üçüncüsü gene akajudan ve dördüncüsü de çinkodan mamul dört mahfazadan ibaretti. Üç mahfazadan sonra açılış sırası çinko mahfazaya gelince, 1821 yılında bunu lehimlemiş olan usta elindeki makasla işe başladı.

Heyecanlarını müşkülâtla zapteden Fransızların sabırsızlığı son haddine varmıştı. Bu heyecan sebebsiz değildi, zira Napolyon'un cesedi hakkında muhtelif şayialar deveran etmişti. Bu meyanda, İngilizlerin senelerce evvel tabutu boşalttıkları bile iddia edilmişti. Başta Prens de Joinville olduğu halde, bütün Fransızlar boş bir tabudla karşılaşmak tehlikesinden adeta korkuyorlardı. Nihayet çinko mahfaza da açılmış bulunuyordu. Şimdi bütün gözler, mahfazanın meçhul muhteviyatını örten ipekli örtülere dikilmişti. İlk örtüyü çeken doktor Guillard henüz ucundan tuttuğu örtüyü bırakarak iki adım geri sıçramıştı. Hiç beklenmedik bir hâdise zuhur etmişti. Doktor ipekli örtünün altındaki cesedin kımıldandığını iddia ediyordu... Doktorla birlikte, diğer hazırun da cesedin hafifçe kımıldandığını gördüklerini söylüyorlardı. Halbuki mahfazanın kapağı yere düşünce tabut hafifçe sarsılmıştı... Umumî heyecan, bunun farkedilmesine imkân bırakmadığı için herkes cesedin kımıldandığına zahib olmuştu.

Nihayet doktor Guillard vazifesine devam edince, Napolyon'un cesedi meydana çıktı. Bu sefer artık şüpheye mahal kalmamıştı, zira tabutta yatan hakikaten bizzat imparatordu.

İmparatorun yüzünün çizgileri bile bozulmamıştı. Sadece...

General Gourgaud bu manzarayı şu satırlarla tasvir etmiştir:

«Her şey mükemmel surette muhafaza edilmişti. Bir defa imparatoru görmüş olanlar o anda onu derhal tanıyabilirlerdi.»

Diğer bir şahid de, M. Noverraz şunları yazıyor:

«İmparator o kadar değişmemişti, ki sadece bir resmini görmüş olanlar bile derhal onu tanıdılar.»

Hakikaten imparatorun yüzünün çizgileri bile bozulmamıştı. Kendisini görenler sanki ölüm anında olduğu gibi yatağında uzanıyor zannederlerdi. Sadece burnunun dibinde ve yanaklarında hafif değişiklikler husule gelmişti ve sakalı çıkmıştı. Geniş ve güzel alnı bütün haşmetini muhafaza ediyordu. Gözleri kapalı bulunuyordu ve göz kapaklarında henüz kirpikler bile duruyordu. Ağız, güzelliğini ve gülümseyişini el'an muhafaza ediyordu. Dudaklarının arasından bembeyaz üç diş görünüyordu. Üniformasının yeşil düğmeleri kararmış, bir ikisi de kopmuştu. Elbisesinin altından lejyondonör nişanının büyük kordonunun bir kısmı görünüyordu. Lejyondonör nişanları ise göğsünde duruyordu. Ayağında duran çizmelerinin ucu patlamış olduğundan, imparatorun mat beyaz rengini alan ayakları görünüyordu. Beyaz pantalonlu iki bacağının arasında birinde kalbi, diğerinde midesi bulunan iki gümüş vazo yerleştirilmişti. Dizi üstünde dik duran şapkası biraz yassılanmıştı. Vücudünün kapladığı sağ eli görünmüyor, fakat sol eli rengini, hatta hayatiyetini bile muhafaza edercesine tamamen ortada idi.»

General Gourgaud fazla dayanamadı ve tabutu daha uzun müddet açık bırakmanın imparatora karşı bir hürmetsizlik olacağını beyan etti.

Murahhaslar, tabutun içindeki cesedin Napolyon'a aid olduğuna dair hazırlanan zabıt varakasını imzaladılar. Vali General Middelmore imparatorun cesedini Fransa Krali Louis Philippe'in oğluna resmen teslim etti. Artık Napolyon kurtulmuştu.

Cenazeyi nakleden filo Fransa sahillerinde bütün Fransız milleti tarafından istikbal edildi ve sağlığında olduğu gibi, Paris şehri imparatorun cesedini de top seslerile karşıladı. Bütün Fransa ayaklanmıştı.

Fransa işgal altında olmasaydı 100 üncü yılı idrak edilen bu hâdiseyi mutlaka gene muazzam merasimle kutlulardı. Bu sene ise, Almanyanın siyasî sebeblerle iade ettiği Eglon'un bakiyesine kavuşmakla müteselli oluyor.

Ölümünden 19 sene sonra İmparatorun sandukası açıldığı zaman cesed, sapasağlam bulunmuştu

Günün Bulmacası

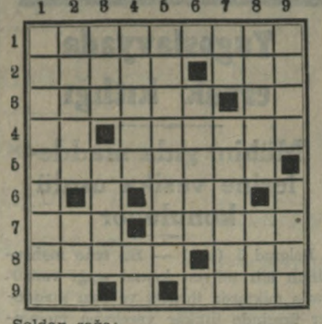

Soldan sağa:

1 — Bir çeşid kendinden geçmeklik. 2 — Garib, sopa. 3 — Uzak, bir edat. 4 — Bir renk, iki emir arka arkaya. 5 — Bir mevsim. 6 — Ağacın kısımlarından. 7 — Asyada bir nehir, bir devletin merkezi. 8 — Ters çevirirseniz «nümune» olur, ziya. 9 — Bir musiki aleti, kıymet ifade eder.

Yukarıdan aşağıya:

1 — Kehkeşan. 2 — Süratli, fena. 3 — Yol, söz verneklik. 4 — Utanma. bir sayı. 5 — Çok yiyen insan (iki kelime). 6 — Sakin. 7 — Nota, balık. 8 — Vapurun kısımlarından, bir peygamber. 9 — İnanmaya taraftar, beygir terbiye yurdu.

Evvelki bulmacanın halledilmiş şekli

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	S	E	N	E	B	A	Ş	I	■
2	İ	Z	İ	N	A	L	A	N	■
3	M	A	Y	A	■	A	Ş	A	N
4	S	■	E	Y	■	K	I	T	A
5	A	N	T	İ	K	A	■	■	D
6	R	A	■	■	İ	■	A	S	İ
7	L	İ	M	A	N	■	L	O	R
8	I	L	I	K	■	Ç	E	N	E
9	K	E	H	A	N	E	T	■	N

İrtihal

Diş hekimi Ali Sarım validesi ve eski valilerden Bay Hamid oğlu Ertuğrulun refikasının büyük annesi Bayan Cemile müptelâ olduğu hastalıktan bütün gayretlere rağmen kurtulamıyarak vefat etmiştir. Bugün Beyazıd camisinde namazı kılındıktan sonra Edirnekapıda Şehidlikteki makberine tevdi edileceği haber alınmıştır. Allah gani gani rahmet eylesin.

YENİ ESERLER

Yarım Ay

Bu çok eski aile ve gençlik mecmuasının yılbaşı sayısı yepyeni bir şekilde ve çok dolgun bir mündericatla çıkmış bulunuyor. Beş renkli nefis ve orijinal bir kapakla süslenen bu sayıda Hüseyin Cahidle Türk edebiyatı, Türk gazeteciliği ve matbuat kavgaları üzerinde yapılan konuşma çak şayani dikkattir.

Ercümend Ekrem Talu «Geçmiş zaman olur ki» başlığı altında hatıralarını parça parça neşre başlamıştır. Muazzez Tahsin Berkandın Stefan Zweg'den dilimize çevirdiği nefis bir romandan başka Ragıb Şevkinin ve Mükerrem Kâmil Su'nun iki nefis hikâyesi mecmuanın yazı dolgunluğunu tamamlamaktadır. Bundan sonra Yakub Kadrinin «Kenarda kalmış yazıları» ından «Kör gönül Kör göz» adlı hikâyesi, İbrahim Hoyinin «Kitablar içinde» si, Rebia Şakirin «Napolyonun kölesi Rüstem» adlı tarihi musahabesi, Salâhaddin Güngörün bir röportajı görülmektedir.

Yepyeni ve çok güzel bir şekilde çıkmağa başlıyan «Yarım Ay» ı bütün okuyucularımıza tavsiye ederiz. 24 sahife 15 kuruştur.

Orhan Çakıroğlu

Zamanımızın en şöhretli polis hafiyesidir. Dilden dile dolaşan muvaffakiyetleri bir darbımesel kadar meşhurdur. «Orhan Çakıroğlu» nun maceraları, feci esrarengiz, korkunç ve akıllara hayret veren vak'alarla doludur. Her kitab tam bir romandır ve 10 kuruştur. Her ayın birinde ve on beşinde çıkar.

Teşekkür

Zevcim, kardeşim, babamız Kızılay memurlarından Ekrem Aybarın vazifesi başında ölümünden mütevellid acılarımıza iştirak etmek lûtfunda bulunan bütün dostlarımıza ve Kızılay mensublarına, keza cenaze merasimine iştirak edenlere ve Kızılay İstanbul merkezine kalbî tesekkürlerimizi arzederiz.

Eşi: Rahime Aybar, kardeşi: Seniha Fuad Sorağman, çocukları: Sabiha Ötüken, Adnan Cahid Ötüken.

RADYO

Bu günkü program

2/1/941 PERŞEMBE

8,00 Program
8,03 Haberler
8,18 Müzik
8,45 Konuşma
★
12,30 Program
12,33 Şarkılar
12,50 Haberler
13,05 Türküler
13,20 Müzik (Pl.)
★
18,00 Program
18,03 Cazband
18,40 Şarkılar
19,15 Müzik (Pl.)
19,30 Haberler
19,45 İncesaz
20,15 Rad. Gazetesi
20,45 Mandolin
21,00 İstekler
21,30 Konuşma
21,45 Orkestra
22,30 Haberler
22,45 Dans müziği
23,30 Kapanış

KAHVECİ GÜZELİ
Reji: ERTUĞRUL MUHSİN

ŞEHİR TİYATROSU
TEPEBAŞI D R A M KISMINDA
Akşam saat 20,30 da
ABDAL
***
Beyoğlu İstiklâl caddesi
KOMEDİ KISMINDA
Akşam saat 20,30 da
PAŞA HAZRETLERİ

BU AKŞAM
SARAY SİNEMASINDA
Bütün beşeriyet
Sinemanın şimdiye kadar vücude getirdiği en büyük içtimaî filmi
GÜNAHKÂRLAR
Şaheserini göreceksiniz.
FENALIK... İYİLİK... NİÇİN...,?
GANGSTERLERİN RUHU ve AŞKIN VEÇHESİ...
Baş rollerde:
SİLVİA SİDNEY - JOEL MAC-GREA
Ve büyük bir şehrin bütün gizli hayatı

CHARLES BOYER
CLAUDETTE COLBERT
Yalnız başına bir san'at abidesidir.
Neş'eden yaratılmış bir harikadır.
L Â L E'de gösterilen
DÜŞES PETROVNA
(TOVARİÇ)
Onların kudretinden hayat alan bir şaheserdir.
Gösterilen fevkalâde rağbet dolayısile BİR HAFTA daha devam edecektir.
Programa ilâveten: (Türkçe PARAMUNT JURNAL)

Bugün SAKARYA Sinemasında
2 büyük ve güzel film birden
ARTİST AŞKI
YVONNE PRİNTEMPS
PİERRE FRESNAY
BAŞÇAVUŞ MADDEN
Fransızca
WALLACE BERRY

Çanakkale Belediyesinden:

Çanakkale Belediyesinde 100 lira şehrî ücretli Belediye muhasibliği münhaldir. Talib olanların memurin kanununun 5 inci maddesindeki şeraiti haiz olmaları ve yapılacak müsabaka imtihanında muvaffak olmaları ve muhsebe işlerinde en az 2 sene çalışmış bulunmaları şarttır.

Yüksek tahsil görenlerle Maliye Meslek mektebi mezunları tercihan alınır. (12521)

Merhametten Maraz

Yazan: *Stefan Zweig* — 53 — Türkçeye çeviren: *Hamdi Varoğlu*

Evet ama, gece alup da garın yolunu tuttuğum zaman sokağın köşesinde rastladığım iki nefer, bana selâm vermeden yanımdan geçip gidince, bu benim üzerimde öyle bir darbe tesiri yaptı ki, bugün bile hissediyorum Bu odadan dışarı süzülerek çıkıp havagazi direklerinin dibinden kıyı kıyı gara gittiğim o akaşmı, hiç bir şey mukabilinde tekrar yaşamak istemem. Hem de bu, henüz başlangıçtan ibaretti.

— İyi ama Balinkay, benim uzaklara gitmek isteyişimin sebebi asıl bu. Burada mevcud olan şeylerin hiç birinin bulunmadığı, beni hiç kimsenin tanımayacağı, uzak bir yer!

— Ben de, tıpkı senin gibi düşün - düm. Her şeyin unutulması için uzaklara gitmek, her şeyi kökünden silip süpürmek lâzım, diye düşündüm. Amerikada lostracılık etmek, büyük milyonerlerin tercümei hallerinde okuduğumuz gibi bir lokantada bulaşıkçı olmak daha hayırlı!

Fakat azizim Hofmiller, oraya gitmek için bile evvelâ bir haylı para ister. Boyun bükmenin bizim gibi adamlar için ne demek olduğunu sen henüz bilmiyorsun. Eski bir Ühlan askeri, yakası yıldızlı üniformasını sırtında hissetmediği anda, doğru dürüst ayakta duramaz, hele alıştığı şekilde konuşmasını büsbütün unutur. En samimî dostlarının yanında bile aptallaşır, afallar; bir yardım rica etmek lâzım gelse, izzeti nefsi, gırtlağını kurutur. Evet azizim, o tarihte ben nice badireler atlattım. Bunları aklıma getirmemeyi tercih ediyorum. Ne hakir vaziyetlere düştüm ki, henüz hiç kimseye bahsetmiş değilim.

Balinkay ayağa kalkmış, esvabları vücudüne dar geliyormuş gibi, kollarını şiddetle sarsmıştı. Birdenbire bana döndü:

— Hoş, sana onları rahat rahat anlatabilirim. Çünkü bugün artık utanacak sebeb kalmadı. Hem belki de sana yol göstermiş, romantik hulyalarını, iş işten geçmeden unutturmuş olurum.

Tekrar oturdu, sandalyesini yanıma doğru sürerek devam etti:

— O «Şerefli av» hikâyesini, karımı Splendid Hotel'de nasıl tanıdığımı her halde sana da anlatmışlardır, değil mi? Bütün alaylarda bundan bahsedildiğini biliyorum. Neredeyse, bir Avusturya subayının şanlı tabiyesi diye, kıraat kitablarına yazacaklar. Halbuki, mesele, hiç de öyle şanlı, şerefli olmadı! Bu hikâyenin doğru olan bir tek tarafı var: Karımı, filhakika Splendid Hotel'de tanıdım. Fakat bunun nasıl olduğunu, yalnız o ve ben biliyoruz, hiç kimseye de anlatmadık. Bu gün sana bunu niçin anlatıyorum, biliyor musun? Gökten, bıldırcın kızartması yağmadığını bilesin, diye. Uzatmıyayım, karımı Splendid Hotel'de tanıdığım zaman -sakın şaşmaben o otelde garsondum. Bu işi zevk için yapmadığımı söylemeğe hacet yok. Budalalığımdan, tecrübesizliğimden yapıyordum. Viyanada benim oturduğum pansiyonda bir Mısırlı vardı. Kayınbiraderinin, Kahiredeki polo kulübünün direktörü olduğunu söylemişti. Kendisine iki yüz kuron verirsem, bana orada antrenörlük bulacağını kat'iyetle vadetti. Kulüb, kibar tavırlı, zarif isimli adamlar arayormuş. Ben de polo turnuvalarında daima birinci gelirdim, teklif edilen maaş da mükemmeldi. Mısırlının dediğine göre, üç sene içinde toplayacağım para ile, sonra, münasib bir iş kurabilecektim. Fazla olarak, Kahire, çok uzaktı. Benim de aradığım zaten bu idi. Binaenaleyh büyük bir memnuniyetle kabul ettim. Yol masrafı ve üst baş için lâzım olan birkaç yüz kronu bir araya getirinceye kadar, kaç kapı çaldığımı, sözümona dostlardan, ne özürler, ne bahaneler dinlediğimi anlatarak başını ağrıtacak değilim. Öyle kibar bir kulübe girebilmek için bir süvari koşumuna, bir de frağa ihtiyac vardı. Kılık, kıyafet yerinde olmalıydı. Alt güvertede seyahat ettiğim halde, paramı ucu ucuna idare edebildim. O meşhur polo kulübüne müracaat ettiğim zaman cebimde ancak yedi kuruş kalmıştı. Oradan, Mösyö Eftolupos isminde kimseyi tanımadıkları, antrenöre ihtiyacları olmadığı, esasen kulübün tasfiye halinde bulunduğu cevabını aldım. Viyanadaki Mısırlı meğer bir dolandırıcı imiş. Eğer ben kurnaz bir adam olsaydım, kendisine parayı vermeden evvel, bu iş hakkında aldığını söylediği mektubları ve telgrafları bana göstermesi için ısrar ederdim. Fakat azizim Hofmiller, biz, böyle heriflerle boy ölçüşecek adamlar değiliz. İş aradığım sırada, başıma gelen belâlar, bundan ibaret değildi. Fakat bu sefer, doğrudan doğruya mideye inen bir tekme yemiştim. Cebimdeki yedi kuruşla, bir kul tanımadığım o memlekette, ilk altı gün nasıl yaşadığımı ne sen sor, ne de ben söyleyeyim. Dayanabildiğime kendim de hayretteyim. Başkaları, böyle vaziyette gidip konsolosa başvurur, memlekete iade edilmek ister. Fakat kötülük burada işte. Bizler bunu yapamıyoruz. İşsiz amele ile, aşçı kadınlarla bir arada, intizar odasında bekleyemiyoruz. Konsoloshanenin ufak memurlarından biri, pasaportumuzda yazılı ismimizi ve soyadımızı hecelerken yüzümüze bir acayib baktı mıydı, biz buna tahammül edemiyoruz. Aclıktan gebermek bundan evlâdır! Splendid Hotel'de yardımcı bir garsona ihtiyac olduğunu tesadüfen öğrendiğim zaman, o talihsizliğim arasına bu haberin beni ne kadar mes'ud ettiğini bir tasavvur et. Süvari esvabını daha ilk günlerde satmıştım. Fakat bir frağım vardı, hem de yepyeni. Fransızca da biliyordum. Binaenaleyh, beni, tecrübe için aldılar.

Uzaktan bakınca, bu iş gene kolay gibi görünüyor. İçine girince, servis zamanında, göğsünde kar gibi beyaz önlükle, insan, kerliferli bile oluyor. Lâkin, kızgın bir damın altındaki tavan arasında, üç kişi bir arada yattığınızı, bütün gece pirelerle tahtakurularına yem olduğunuzu, sabahleyin, nöbetleşe, aynı teneke liğenin içinde yıkandığınızı, avcunuza bahşiş konulduğu zaman elinizin isyanla titrediğini bilen yoktur. Fakat bunları unutalım, yaşanılmış olmaları kâfi!

Sonra, karımla tanışmaya vesile teşkil eden hâdise oldu. Az bir müddet evvel dul kalmış, kızkardeşi ve kayınbiraderile beraber Kahireye gelmişti. Bu kayınbirader, geniş, şişman, terli, küstah, tasavvur edebileceğin kadar bayağı bir tipti. Benim bir tarafımdan hoşlanmamış olduğu anlaşılıyordu. Belki gözüne fazla şık görünmüştüm, belki huzurunda kâfi derecede eğilmemiştim. Her nedense, bir sabah, kahvaltısı geç kaldığını bahane ederek, suratıma karşı, avazı çıktığı kadar «Sersem herif!» diye haykırdı. Zabitlik etmiş bir insan bunu hazmedemez. Düşünmeğe vakit bulmadan dövüşe hazırlandım. Kıl kaldı, çenesine yumruğu indiriyordum. Son dakikada kendimi tuttum. Çünkü, netice itibarile, otel garsonluğum bana bir alay gibi geliyordu ve, bilmem anlayabilecek misin, ben, Balinkay'ın, pis bir peynir tüccarından bu ağır muameleye tahammül mecburiyetinde olduğumu düşünmek, bana adeta, sadik bir zevk veriyordu. Gülümsemekle iktifa ettim. Fakat, öyle mağrur bir gülümseme ki, herif öfkesinden morardı. Sonra, müstehzi bir nezaketle eğilerek odadan çıktım. Hiddetinden adeta çatladı. Karım, müstakbel karım, bu sahneye şahid oldu. Kayınbiraderi bana sersem dediği zaman benim irkiliş tarzımadı, o zamana kadar, hiç kimsenin, bana karşı böyle bir muamelede bulunmağa cesaret etmediğini hissetmiş. Bunu sonradan bana anlattı. Ben odadan çıkınca, müstakbel karım peşimden geldi ve koridorda, kayınbiredarinin biraz asabî olduğunu, bu hareketinden dolayı kendisine gücenmemekliğimi söyledi. Sana, hakikati tamamen söylemiş olmak için şunu da ilâve edeyim ki, azizim, işi örtbas etmek üzere, avcuma bir banknot bile sıkıştırmak istedi.

Fakat ben reddettim. Bir otel garsonunun, verilen parayı reddedişini garib bulduğunu da farkettim. İş bu kadarla kalacaktı. Çünkü, o birkaç hafta zarfında, konsolosluğun yardımını dilenmeğe mecbur olmadan Avusturyaya gidecek kadar para biriktirmiştim. Maamafih, bir malûmat tedariki için gene konsoloshaneye gitmiştim. Tam o sırada, konsolos, intizar odasından geçti. Garib bir tesadüf eseri olarak, bu konsolos, kendisile, Viyanadaki cokey kulübde, kim bilir kaç defalar öğle yemeği yediğim Elemer von Juhacz'tı. Boynuma atıldı, derhal beni kendi kulübüne davet etti. Gittim. Bir tesadüf daha. Sonradan karım olan kadın da o kulübdeydi. Bütün bunları sana nakletmemin sebebi, bir insanın badireden kurtulması için ne kadar çok tesadüfün bi raraya gelmesi icab ettiğini anlatmaktır.

Elemer beni, dostu Baron Balinkay diye takdim edince, kadının yüzü kızardı. Beni derhal tanımıştı. Fakat, bilâ tereddüd elini bana uzatınca, ne kadar asil bir seciyeye sahib olduğunu anladım, tesadüfler insana her zaman böyle yardım etmez. Parama rağmen, karıma rağmen -ki karımdan dolayı gece gündüz Allaha hamdü sena ederim- hayatıma ortak olan bu kadına rastgelmeden evvel orada yaşadığım günleri, dünyada hiç bir şey mukabilinde, tekrar yaşamak istemem.

[Arkası var]